

MAGYARORSÁG

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK:
 Helyben: Egy óra kor. 1.—
 Negyedévre ——— 3.—
 Félévre ——— 6.—
 Egész évre ——— 12.—
 Vidékre: Egy óra kor. 1.20
 Negyedévre ——— 3.60
 Félévre ——— 7.—
 Egész évre ——— 14.—
 Egyes szám 4 fillér, vidéken 6 fillér.

A lap megjelenik hétfő kivételével minden nap
 Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
 Telefon száma 54—67.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
 Hirdetések petít számítással, díjszabás szerint.
 Apró hirdetések ára: egy sor 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér.

A nemzet ítélőszéke előtt.

Budapest, augusztus 3.

A maga valóságában rettenetes az a dráma, mely most van folyamatban a képviselőház vizsgáló-bizottsága előtt. Hogy mi lesz a vége, mi lesz a kibontakozás, az még most sem tudható. A külső körülmények, a vallomások nagy része a leghatározottabban azt tünteti föl, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek tudomása volt gróf Szápáry László vesztegetési kísérleiről. Ezzel szemben áll a miniszterelnök merev tagadása, melylyel minden tanuvallomással szembeszál, mondván: Nem igaz. Nem tudtam az egész dologról semmit. Am ez a merev állásfoglalás nem használ semmit. A gyanu fekete fellege ott kovályog Héderváry feje fölött s ezt a felleget egyre-másra táplálják úgyhogy az nemhogy oszladoznék, hanem mind sűrűbbé tömörül. Már pedig akinek a gyanunak ilyen szálaiól fonnak koronát a homlokára, az nem lehet tovább Magyarország miniszterelnöke.

Nem mi mondjuk, hanem a bécsi udvarhoz, a közös kormányhoz nagyon közelálló lapok is hirdetik, hogy gróf Khuen-Héderváry bukott ember. Mi ugyan mást vártunk tőle, de ajkának minden némasága, fogainak minden összeszorítása mellett is ezideig — úgy látszik — csak az bizonyította be, hogy ő Magyarország kormányzatára képtelen. Csalódott az ellenzékkel való paktumában s ezzel körülbelül el volt döntve sorsa. Nem kellett ezután egyéb, mint ez a Szápáry-féle eset, mely az egész nemzetet megrázó katasztrófa sulyával esett Héderváry ellen a politikai és közérkölcsei élet mérlegébe. Így történt, hogy rövid és nem dicsőségteljes kormányzata után Hédervárynak mennie kell, mint ahogy elment az általa kreált tárca nélküli miniszter, Tomasics Miklós is.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökségét kétségtelenül nem szívesen fogadták Magyarországon. Kormányzását már előre hóhérurolomnak nevezték. Rámondták, hogy Horvátországban husz esztendőn keresztül csak szuronynyal, puskával tartotta fenn uralmát. Hogy a horvát választásoknál mindig pénzzel és erőszakkal dolgozott s ezáltal még nagyobb ellenségeivé tette a horvátokat a magyaroknak. Mindezekkel a vádakkal szemben Héderváry Károly hallgatott, de eddigi magyarországi politikai tényei azt az impresziót keltették, hogy ő mégsem az erőszakos kormányzat híve. Csak a legutóbbi napokban tett erős kísérletet a parlamenti obstrukció megtörésére s ekkor ütött bele a dolgába, mint a menyörgős menykő a híres megvesztegetési eset. Ez a villám ugyan elsősorban gróf Szápáry Lászlót érintette, de olyan erővel sujtott Héderváry felé is, hogy az, mint miniszterelnök alig állhat többé talpára ebben az országban.

Most már csak az a kérdés, hogy ki legyen

Magyarországnak új miniszterelnöke. Ki legyen az a férfi, aki a nemzeti béke biztosítékait is elhozza számukra. Ennek a kérdésnek föltevésénél egy férfura esik a magyar közvélemény tekintete. S ez a férfi gróf Apponyi Albert. Az ő hazafias lelke, puritán jelleme, a részére minden oldalról biztosított bizalom, mindez együtt véve alkalmas volna az utóbbi időben oly sulyossá nehezedett országos veszedelemből való kibontakozásra. Kérjük a Gondviselést, hogy e tekintetben a nemzet óhaja, a király akaratával találkozzék. I. Ferenc József király, gróf Apponyi Albert miniszterelnöké. Ez lesz egy újabb, tisztultabb korszaknak ragyogásban levő hajnalvirradása.

A parlamenti vizsgálat.

— A második és harmadik nap. —

Budapest, aug. 3.

Nincs az az érdekfeszítő bűnügyi regény, mely jobban lekötne a figyelmet, mint a most folyamatban levő képviselőházi vizsgálat, mely hivatva van kideríteni, hogy kik részesek a szerencsétlen gróf Szápáry László kísérletében, az ellenzéki képviselők politikai álláspontjának feladására vonatkozó vesztegetési kísérletekben. Szombaton Seress László hírlapíró kihallgatása vitt nagy izgalmakat a vizsgálatba, ma Singer Arthurnak, a vesztegető ügynökök egyik vezérének cinikus magatartása izgatta fel a kedélyeket.

A vasárnapi szünet után az eddigi kihallgatások szenzációi nagy érdeklődést keltettek a mai vallomások iránt is. A delegációs terem előtti folyosón, a nagy lépcső felett sűrű csoportokban tárgyalnak képviselők és hírlapírók s akik nem juthatnak be a bizottság tárgyalási termébe, szorongva lesik a hirt, ami onnan egy-egy kilépő képviselőtől eredhet.

A folyosón huzódik meg egy csoportban, az ügynökök csoportjában, Singer Arthur, a vörös Singer, akitől volt kollegái lesújtó tekintettel húzódnak félre s ha valamelyikhez közeledik, hátat fordítanak neki s szinte szeretnék kézzelfogható módon a ragyogó épületből az utcára juttatni.

Nem csekélyebb érdeklődést kelt *Harstein* Frigyes is, *Haqara* Viktor beregi főispán bizalmasa, akire *Vészi* József hivatkozott s akinél a lapjának a megvesztése ügyében közben járt s nagy summa pénzt ajánlott fel azért. *Harstein* alacsony termetű, fekete szakállas, szemüveges egyén, aki mikor munkatársunk szóba állt vele s kérdéseket intézett hozzá, igazi ravasz módra mindenről beszélt, csak a tárgyról nem.

Hire járt ma a kihallgatások alatt, hogy gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök nem jelenik meg ma a kihallgatáson, ami érthető meglepetést keltett egész általánosságban. De csakhamar cáfolat érkezett a hírre, mely szerint a miniszterelnök ma estére fog tanuként megjelenni a bizottság előtt.

Sok kaszinó-tag is érdeklődik a kihallgatás iránt, akik gróf *Szapáry* Pál társaságában érdeklődnek minden elhangzó kritika iránt, amelyek természetesen sok tulzást foglalnak magukban s nagyon érezhető rajtuk az a bizonyos felekezeti tendencia. A mérsékelt érdeklődők,

akik e nyilatkozatokat hallják, gúnyosan mosolyognak az elfogult honfiakra.

A mai napon erősen tartja magát az a hír, hogy *Dienes* Mártonnak egy magasrangú miniszteri tisztviselő kézbesítette az utlevelet s szólította fel a szökésre. Sőt az a tulzót is beszélük, hogy az elfogatási rendelet dacára *Dienes* mindaddig, míg szökésének biztos helyére nem menekül, hiteles értesítéseket kap azokról a nyomozási irányokról és helyekről, hová a rendőség nyomozása kiterjed. A magasrangú miniszteri tisztviselő eljárása annál is inkább erős elbírálás alá esik, mert — állítólag — tudomása volt arról, hogy *Dienes* Márton ellen sikkasztás és okirathamisítás miatt is feljelentés történt.

Nem kisebb megütközést keltett a rendőség átiratának az a passzusa is, hogy Berlinnel telefonon csak ma sikerült beszélnie.

A mai kihallgatásra jelentkezett gróf *Teleki* Sándor és gróf *Károlyi* Mihály is.

A mai kihallgatás végett délelőtt 11 órakor ült össze a bizottság. A távol levő *Rohonyi* Gyula elnököt ma *Miklós* Ödön helyettesítette. Ma is sok időt használt fel a jegyzőkönyv hitelesítése, melyet formai okok miatt huztak el hosszabb ideig.

A bizottság aztán affőltött tanácskozott, hogy gróf *Teleki* Sándort, vagy gróf *Károlyi* Mihályt hallgassák-e ki előbb. A bizottság gróf *Teleki* Sándort hallgatta ki elsőnek, míg gróf *Károlyi* Mihály kihallgatását későbbre halasztották.

Gróf *Teleki* Sándor előadta, hogy ő *Dienes* Mártonnak iskolatársa volt s még *Szell* Kálmán miniszterelnöksége alatt járt közbe *Plósz* Sándor igazságügyminiszternél *Dienes* megkegyelmezése ügyében.

Gróf *Teleki* után a vörös *Singer* Arturt állították a bizottság elé, aki szintén papírról olvasta fel a vallomását. *Singer* a vallomásában mindent tagadott, a hozzá intézett kérdésekre kijelentette, hogy a *Nemzeti Kaszinó* elfogadó termébe nehezebb bejutni, mint a *konklavéba*. Hiába volt minden kérdés, *Singer* makacsul kitért azok elől. *Singer*nek ez a viselkedése annyira felizgatta *Eötvös* Károlyt, az a szintén kihallgatásra jelentkezett s benn volt a kihallgatáson, hogy erélyes hangon kiáltotta *Singer* felé:

— *Ki kell rugni innen ezt a hitvány trdtert.*

Eötvös felháborodása hasonló nyilatkozatra ragadta a többi képviselőt is, úgy, hogy az elnöknek figyelmeztetni kellett a hallgatóságot az indultok visszafojtására.

*Singer*nek ez a makacs hallgatása csak gyanusabbá teszi az egész vesztegetési ügyet s általános az a nézet, hogyha a hallgatással a vesztegetők ügyének akartak szolgálni, annak csak az ellenkezőjét fogják elérni.

A bizottság délelőtti ülése *Singer* kihallgatásával ért véget.

A mai felfogásokat eklatánsan jellemzi, hogy a gyanu milyen könnyen éri még azokat is, akik a legtávolabb állanak a megvesztegetés ügyétől. A gyanu *Szemere* Miklós képviselő nevét is bevonta a zürzavarba. *Szemere* Miklóst még *Szell* Kálmán miniszterelnöksége alatt megkérte *Dienes* Márton, hogy fogságbüntetésének elengedése végett beadott kegyelmi kérvényét támogassa. *Szemere* tényleg közben is járt gróf *Széchenyi* Gyulánál, a Felsőszék személye körüli miniszternél. Ennyi volt *Szemere*nek az egész szereplése a *Dienes*-féle ügyben.

A mai kihallgatásról a következő tudósításunk számol be:

A szombat délutáni szenzációk.

A parlamenti vizsgáló-bizottság szombaton délután folytatta kihallgatásait, melyeknek egyik legnagyobb szenzációja Seress László hírlapíró vallomása volt. Ezt megelőzőleg a kihallgatás elején mindjárt felállott Polónyi Géza és összegezve a következőket mondotta el.

Polónyi Gézát felkereste egy Stoll Rezső nevű ember s elmondotta neki, hogy egy Deák Jenő nevű embertől tud mindenfélét a vesztegetésről. Deák elbeszélte neki, hogy társa volt Dienesnek s hogy ő a szerzője annak az eszmének, amely obstruáló képviselők lekenyerezését tüzte ki céljával. Ok, már mint Dienes, Deák és még valaki elmentek előbb a miniszterelnökségre; ott nem kaptak ígéretet, de nem utasították őket vissza. Néhány nap múlva egy ur jött s elmondotta, hogy nem a miniszterelnökhöz kell menni, hanem Szápáry László grófhhoz. Az emlékezetes éjjeli ülésen Dienes fölment az országházába s ott egy urtól, aki nem volt Szápáry, kapott százezer forintot szökésére s Dienes kikísérte a vasúthoz Stoll, Deák, még egy ur, aki állítólag mágus, továbbá egy detektív.

Ez elbeszélés hatása alatt elhatározta a bizottság, hogy megidézi kihallgatásra Stoll Rezsőt és Deák Jenőt, akik csakhamar meg is jelentek; a bizottság azonban ma csak Deákot hallgatta ki. Jelentkezett kihallgatásra egy Fischer nevű egyén is, aki megfigyelte valamely nyilvános helyen a vesztegető kompániát. S jelentkeztek a szocialisták részéről: dr. Goldner Adolf és Groszmann Miksa. Mindezek kihallgatására azonban szombaton nem került a sor.

A második leleplezést Lovász Márton vitte a parlamenti bizottság elé. Elbeszélte az általa szerkesztett újságnak, a *Magyarország*-nak, megkísértését, továbbá egy sajtósági történetet, amelynek veleje az, hogy egy urasszony, dr. Buday Zádor műszaki tanácsos felesége, levelet írt a szerkesztőségbe, elmondván, hogy férje vasuton együtt utazván Darányi miniszter öcsésével, dr. Darányi Bélával, ez úgy nyilatkozott, hogy egy hét alatt az egész obstrukció meg lesz vásárolva.

A parlamenti bíróság már most ki fogja hallgatni Darányi Béla drt is.

A harmadik leleplezést Vészi József képviselő és lapszerkesztő tárta fel. A minap felkereste őt egy Hartstein nevű uri ember, aki gróf Teleki Gyula és Hagara Viktor főispán bizalmasának mondotta magát s ez urak nevében azt az ajánlatot tette neki, hogy előfizetnek a lapnak ezer vagy kétezer példányára s ötven-százezer forint erejéig részvényt vesznek, ha Vészi nem támadja többé Khuen-Héderváry kormányát. Vészi ezt az ajánlatot nem fogadta el. Elmondotta továbbá Vészi József azt is hogy egy David Miksa nevű ügyvéd összevásárolta a váltóit; ő azonban ezt megtudta Vázsonyitól s elhárította magáról a veszedelmet.

E vallomás folyamán volt, hogy nyilatkozatra jelentkezett gróf Teleki Gyula (a miniszterelnök sógora s elmondotta, hogy ő olyan lépésre, aminőt Vészi említ, senkinek felhatalmazást nem adott. Csak annyit tud, hogy Hagara főispán egyszer előtte azon való megbotránkozását fejezte ki, hogy az újságok úgy támadják a kormányelnököket.

Seress László kihallgatása.

A legmeglepőbb vallomás volt, mely eddig elhangzott, Seress László hírlapíróé, ki egykor munkatársa volt Dienes Mártonnak. Elmondott mindent, amit Dienes szökése előtt feltárt előtte. Előadta, hogy a szökés elbűstéjén elhívta őt magához s kérte, hogy legyen segélyére az elhagyott családjára való tekintetből. Elmondotta Dienes Seressnek, hogy közte és gróf Szápáry László között Singer Arthur volt a közvetítő, ő csak a vesztegetés végrehajtói szerepét vállalta magára. Seress László kihallgatásából közöljük a következő feltűnést keltő részleteket:

Seress László többszöri unszolás dacára Deák Jenő barátjával odahajtatott a Ferenc József-akpart 9. számú ház elé, melyben Dienes Márton szeretőjének, Geiger Gizellának tartott lakást.

Geiger Gizella — ugymond Seress László — bevezetett minket egy alkóba, amely üggyönynyel volt elválasztva a szobától. Dienes még nem volt otthon. Mikor aztán pár perccel később megérkezett, kérdeztem, hogy mit parancsol velünk? Itt elmondta, hogy családját illető gondoskodást kell számukra átadnia és kér, mint családjának, feleségének régi ismerőseit, barátait, hogy keressük föl feleségét, aki nincs Budapesten, hanem Nagymaroson van, nyugtassuk meg, neki az éjjel sürgősen el kell hagyni Budapestet, nincs már ideje elbucaszni családjá-

tól, neki Budapestet rögtön el kell hagyni, azért üzeni, hogy nem távozik hosszú időre, meglehet, hogy csak pár hónapra, de lehet, hogy évekre. Kért, hogy családját nyugtassuk meg, hogy meg fogja írni, hogy családja mikor jöjjön utána, vagy lehet, hogy ő fog jönni értük, nyugodjék meg a felesége, minden irányban történik róluik gondoskodás. Majd ezt mondotta Dienes: megmondok neked mindent nyíltan, amint volt és milyen irányban történik familiámról gondoskodás. En ma éjjel elutazom, mert ezt így követelik, erre kényszerítenek. Ennek nagy ára van. En azt hiszem, hogy éleltmre gondoskodtam magamról. Egy igen előkelő ur grófi szavát adta, hogy menjek nyugodtan, ne bucsuzzam el családomtól, ő minden körülmények között gondoskodni fog róla. Mondom: Ki ez az ember? gróf Bánffy Miklós, mondotta ő nekem. Azt mondja: Ismered? Mondom: A képviselő? Igen, a képviselő, mondotta ő. Talán jó is, hogy megmondtam, mert az illető bizonyos zsidó's obligóba jut veled szemben. Még ma este lesz vele találkozóm s megmondom neki, hogy egy régi meghitt emberemmel közöltem, hogy ő adta grófi szavát, hogy családomról gondoskodik. S itt fontos dolgokat kell valanom, olyanokat, amelyekről azt hiszem, hogy pótolják bizonyos tekintetben Dienes személyes vallomását, mert fokról-fokra érdekesebb dolgokat vettem ki kezdetben belőle. Azt mondotta: A dolog úgy volt, hogy jött valaki hozzám, mellékes, hogy ki volt. Azzal jött, hogy szép pénzt lehet keresni. Azt mondotta nekem: ne törődj politikai mulattal, egyéniségeddel, tönkretett ember vagy, ezreket kereshetsz te, ezreket kereshetünk mi. Te legjobban tudod — mondotta nekem Dienes, — hogyan álltam. Butoraimat eladták, ezen lakásomból is elveszében volt a butorom, betevő falatom nem volt, a világgal amugy is leszámoltam, belementem lát a dologba. Az volt a terv, hogy megveszünk a harci párt emberei közül körülbelül 30—35 embert. (Mozgás.) megveszünk, ha kell, egy pár lapot, amely a leglényegesebb. (Mozgás.) Szépen kifőztük a tervet, de hamarosan a végére jártunk. Azt mondtam neki erre: Egy dolog érdekelt legjobban, hogy a függetlenségi párt ebben a dologban meddig van érdekelve? — Miért akarod tudni? kérdezte ő. — Meg akarom magamat nyugtatni, pártállásom biztossága tekintetében akarok megnyugvást szerezni. Mi történt a pártban? Történtek-e vesztegetések? — Bizalmasan megmondom neked, felelte ő, hogy mi miképpen történt? Az egész terv öt-hat napos. Az első ember, akivel tárgyaltam, Pap Zoltán volt, a másik Nessi Pál lett volna, de a dolog nem sikerült. Többel nem tárgyaltam, nem tárgyalunk és nem jutottunk el odáig, hogy más emberekkel is e tekintetben megállapodásra jutottunk volna. Ezt mondtam erre: Akármilyen szomorú a te egyéni sorsod, ebben az irányban mégis megnyugvást találok, erre ő cinikusán azt válaszolta — talán nemis kellene elmondanom — hogy: Jobb-e vagy nem rám nézve, hogy a dolog kitudódott, nem tudom, talán így kerestem többel, talán amugy kerestem volna többel. Most ezt nem tudom. Azt kérdeztem erre tőle, hogy milyen tervvel indultak el? Igen plumpnak találok a dolgot, roppant eszteleennek. Eszes embernek tartottalak, az pedig nevétséges, hogy csináltatok a dolgot az elutazással, az obstrukcióval, az irással stb. Arra a kérdésre, ki volt a vesztegető, azt felelte Dienes: Gróf Szápáry László gróf, a fumei kormányzó. Egyszer beszéltem vele. Azután pedig mindig Singer Arthur utján küldte és küldtem én az izeneteket, nem az ő lakására, hanem a barátjéhoz, Hajdu Etelkának a lakására a Kaplony-utcába. Ha nekem volt izenetem, az én megbízóm az én kedvesem volt, én Gizával küldtem azt, ha neki volt izenete, ő Etelkával küldte. (Nagy mozgás.) Azt mondtam azután, itt vannak a levelek, elviszem magammal nem tudom, mire lesznek jók. Azt mondja azután nekem, a dolog olyan formán indult meg, hogy az asszonyok érintkeztek egymással és adták egymásnak át a kölcsönös izeneteinket. Azt mondom neki, mondja, hát a bán tudott a dologról? Azt mondja ő: kellett tudnia róla. Mondom neki, ez csak a te impressziód, vagy pozitív tudomásod? Azt mondjad erre ő, hát egy dolgot neked el kívánok mondani, abból aztán megérthetsz mindent. Tegnaps este együtt vacsoráztunk, mondja ő. Es itt jegyzem meg t. bizottság, előző este Budán vacsoráztunk és átmenet közben azt mondta, hogy most oly dologban van, van, hogy azzal minden bajából kigázol. Erre hivatkozott Dienes. Tudod, — mondja ő, — mikor este azt a fényes üzenetet csináltam. Erről az üzletéről reáráltak a kormányzónak, ezt hallgassad meg és mindent következtetsz arra nézve, hogy ki tudott és ki nem tudott a dologról. Azt mondja tovább: kereste Singer a kormányzót Kaplony-utcai lakásán, de nem találta ott. Kereste saját lakásán a Szép-utcában, de ott sem találta, elment tehát a kaszinóba, ott azt mondták, hogy igen, itt van a kegyelmes ur és így rajzolta le a szobát: egy udvari szeparében, amelynek nagy kettős üvegajtaja volt, amely ajtó átvezetett egy másik szobába. Így mesélte nekem Singer.

Midőn Singer feljött, a kormányzó ott ült a miniszterelnökkel. Singer beléptekor a miniszterelnök föl-kelt s a másik szobába ment, de nem tette be maga után az ajtót. Singer erre kérdőleg nézett a kormányzóra, hogy referálhat-e neki, mert úgy látta, hogy a miniszterelnök odabent mindent hallhat. A kormányzó intett a kezével és azt mondotta:

— Sagen sie nur alles!

Singer ugyanis azt is megmondta, hogy németül beszélt vele a kormányzó minden alkalommal. Erre el-referálta, hogy a dolog Pap Zoltánnal sikerült. Erre azt mondta a kormányzó, hogy várjon egy kissé és be-ment a másik szobába, amelyben a miniszterelnök volt, de megint nem tette be az ajtót. Ekkor németül referált a kormányzó a miniszterelnöknek arról, hogy Pap Zoltán meg van véve, hogy holnap elutazik és nem lesz már a képviselőházban sem. Erre a miniszterelnök azt felelte:

— Ja ja, es ist sehr schön von dem betreffenden Herrn, dass er das durchgeföhrt hat, aber ich brauche den Pap Zoltán gar nicht, der Nessi liegt mir im Magen; diesen schaffen sie mir vom Halse! Coute que coute! (Mozgás.) (Igen, igen, nagyon szép az illető urtól, hogy ezt végrehajtotta, de nekem nincs szükségem Pap Zoltánra; Nessi fekszi meg meg a gyomromat; ettől szabadítson meg. Akármibe kerüljön!) Amikor közbevetőleg azt kérdeztem tőle: és ezt Singer Arthur adta elő neked? Igen. Singer Arthur mondta és hozzátette, kérlek, ne zavarj, hadd folytassam tovább. — Ekkor Szápáry kijött a mellékhelyiségből és azt mondotta: Tudja ön azt, hogy mit jelent ez: coute que coute? Tessék Nessimre vetni magat és őt megszerzni. Mindezekről Singer referált nekem a Belvárosi kávéházban és hozzátette: Barátom, most foglalkozunk mással, rá kell vetnünk magunkat Nessimre és az volt a tervünk, hogy ügynekeink révén most egyenesen Nessimet fogjuk megdolgoztatni. Ez azonban már nem sikerült. Az a parlamenti leleplezés közbejött és terveinket megfűsítette. — Azt kérdeztem tőle: Te a bánnal tárgyalál ilyen körülmények között? — Erre azt felelte: Sohasem láttam a bánt, csak Singer utján érintkeztem és egyszer vagy kétszer láttam a kormányzót is. — Hány napos história ez? kérdeztem. Körülbelül szombaton merült fel a terv, Szápáry egy kegyelmes főispánnal beszélte meg a dolgot, láttuk, hogy bele lehet menni, tehát belementünk. — Ki ez a főispán? Mondd meg. — Igazán, magam sem tudom, nem is érdekel, mert az részes a dologban nem volt. Csak úgy ballottam mindig emlegetni, hogy a kegyelmes főispán, de hogy ki volt, azt nem tudom. — Ekkor megint elszó-lították Dieneset, ismét háromszor csöngettek és ismét jött valaki. Őt percig magamra maradtam, amidőn ismét bejött, azt mondotta, most ment el gróf Bánffy Miklós.

Ivánka Oszkár: Uraságod társa, az ügyvéd, ott volt akkor?

Seress László: Nem Dáviddal, hanem más ügyvéddel mentem el. Akkor elszéledtek, bementek a másik szobába. Mindezeket négy szemközti beszéltem, egyes neveket neki is megmondott, de, hogy mit mondott meg külön, azt nem tudom. Ez volt az utolsó látogatásom és beszélgetésem Dienes Mártonnal. S ezt kötelességemnek tartottam a bizottság tudomására hozni. Azt hiszem, hogy mindent elmondtam, amiről csak tudomásom volt.

Gróf Andrássy Gyula: Mindenekelőtt egy kérdést engedjen meg a t. bizottság, amelyre én igen nagy súlyt helyezek. (Halljuk!)

A t. tanu ur előadta, hogy hol történt az a bizalmas beszélgetés Singer és a kormányzó között; leírta azt a jelenetet, amikor bement egy szobába Singer és ott talált két urat ülni, az egyik gróf Szápáry László, a másik pedig a miniszterelnök volt. Elmondotta Dienes annak a szobának a leírását is?

Seress László: Nem mondotta, csak annyit jel-zett: egy udvari helyiségű szeparé volt, amelyből egy nagy üvegajtó vezetett egy másik szobába és az az ajtó nyitva volt.

Gróf Andrássy Gyula: Ez nekem tökéletesen elég. Műtán olyan udvari helyiség a kaszinóban nincs, amelyből egy másik mellékszobába ajtó nyílnék, én kijelentem, hogy ez az előadás az első betűtől az utolsóig koholmány. (Mozgás.)

Polónyi Géza: Ilyent nem lehet mondani. Én pedig nagyon is valószínűnek tartom, amit a tanu mondott.

Seress László: Én a mélyen tisztelt gróf ur megjegyzésére kell, hogy még egyszer hangsúlyozzam, hogy megjegyzése ellenem, azt hiszem, nem irányulhat. (Főlkialtások: Nem! Nem!) Mert én ismétlem, azt mondtam, mit nekem negysem között Dienes Márton mondott és amit Dienesnek Singer mondott és akármilyen konkluzióra jut a bizottság, kérem, ne méltóztassék semmiképpen ellenem fordítani azt, mert én csak referáltam harmadik emberek előadását.

Gróf Andrássy Gyula: Nem, nem, sőt köszönetet tartozunk. Még egy kérdést kell intéznem a tanu urhoz, azt, hogy mikor történt, mely napon és hány órákor?

Seress László: Kedden este, az órára nem emlékszem.

Gróf Andrássy Gyula: Az alibit is be fogjuk bizonyítani!

A parlamenti bizottság nem találta helyesnek Andrássy megjegyzését; de mindenki roppant ingerültséggel tárgyalta a Seress vallomásának részleteit. Az elnök néhány percre felfüggesztette az ülést, hogy pihenőt adjon a bizottság felzaklatott idegeinek.

A szünet után **Deák Jenő**t hallgatta ki a bíróság. Ez mindvégig benső barátja Dienesnek, aki ott volt mellette a szökés pillanatában s elmondotta, hogy látta, amikor **Bánffy Miklós** gróf ott az állomáson ötvenezer forintot adott át **Hegyí Jenő**nek, mert Dienes kezére nem merte bízni a pénzt. Elmondotta **Deák**, hogy a vesztegetés főügynöke **Singer Artur** volt. Leirt egy jelenetet, hogy Szápárynál egyszer kivágtak nekik kétszáz ezer forintot, azzal a felkiáltással:

— Hát az urak nem akarnak dolgozni!

Ezután a két vallomás után a hallgatóságnak egy része azt mondotta, hogy «a bán el van veszve», a másik része meg azt, hogy «itt egy hallatlan bünszövetkezettel állunk szemben, amelynek egy szavát sem lehet elhinni».

Singer Artur, a megvesztegetés második főügynöke, akit a bizottság a szombat délutáni ülés elé szintén megidézték, elkésve érkezett meg, amikor az ülésnek éppen vége volt. A delegációs folyosón beszélt, hogy a Zugligetben lakván, későn kapta az értesítést, azért most fog jelentkezni hétfőre. **Polónyi Géza**, akinek előadta mentegetőzését, kezét nyújtott neki, **Singer** azonban nem fogadta el, mondván:

— Nem tudom, hogy vallomásom után, mely összesen csak tíz percig fog tartani, fog-e még a képviselő ur nekem kezét adni?

— Én azt hiszem, hogy igen — válaszolá **Polónyi**. Bent a teremben **Polónyi Géza** kilátásba helyezte, hogy kérni fogja **Hajdu Etelka** kihallgatását.

A bizottság tagjai és a tárgyalás képviselő hallgatósága teljesen kimerülve távozott tizenegyedfél órákor, amikor az izgalmas tárgyalásnak vége szakadt.

A hétfői nap.

Miklós Ödön elnök: A mai ülést ezennel megnyitom. Mielőtt a jegyzőkönyv hitelesítésére és a tanu-vallomások hitelesítése szempontjából teendő intézkedésekre térnénk át, egy pár elnöki előterjesztést kell tennem.

Mindenekelőtt bejelentem, hogy **Teleki Sándor** gróf és **Károlyi Mihály** gr. jelentkeztek személyesen, hogy a bizottság előtt sürgősen kívánnak nyilatkozni. Erre vonatkozólag kérem a t. bizottságot, hogy a tanu-vallomások hitelesítése után módot s alkalmat adjunk nekik néhány állítólagos rövid kijelentésre.

Polónyi Géza: Ehhez én nem járulok hozzá. Ma már beidézett tanuink várnak. Mikor nincs tájékozva az ember egy nyilatkozat hordereje iránt, akkor ragaszkodjunk ahhoz, hogy először a beidézett tanukat hallgassuk ki.

Nagy Ferenc: Nagyon fontosnak tartom, hogy a mai nap folyamán **Singer Arthur** hallgattassék ki, aki különben is megvan a mai napra idézve. Csatlakozom ennél fogva **Polónyi Géza** indítványához, hogy igenis a meghívottak, de ezek között is első sorban **Singer** hallgattassék ki.

Polónyi Géza: Teljesen hozzájárulok.

Beöthy Akos: En azt a benyomást nyertem, hogy az a két ur, aki jelentkezett, tulajdonképpen nem is tanu minőségében akar felszólalni, az ő felszólalásuk nem is tartoznak a tanuzásnak keretébe, hanem — hogy ugy mondjam — személyes kérdés keretébe: ők aposztrofáltattak, megtámadtattak és ezzel szemben akarják magukat megvédelmezni.

En tehát azt gondolom, hogy anélkül, hogy ez prejudikálna a későbbi dolgoknak vagy precedens alkottatnék, mi most ezt nekik megengedhetnők, annyival inkább, mert az egyik közülök azt mondta, hogy délután el akar utazni és a kijelentés mindössze egy pár percig fog tartani. En tehát azt gondolom, hogy kivételesen, mert ez személyes természetű, kihallgatjuk most az illetőket.

Szivák Imre: En azt gondolom, hogy **Singer Arthur** tanuzása itten első sorban a döntő, ki is volt mondva és azt képelem, hogy a történetek után talán mégis mindannyian és a közvélemény is a legnagyobb érdeklődéssel várja ennek a tanuak nyilatkozatát.

Beöthy Akos: Engem itten a képviselőház tárgyalásainak filozófiája és pragmatikája vezet, és azt hiszem, azt bátran alkalmazhatjuk.

Elnök: A kijelentése a jelentkező képviselő urnak és a másik tanuak olyan természetű, amely bizonyos mértékben tényállást is megállapít. Pár percig tartott volna csak a dolog. Ha azonban a t. bizottság nincs ebben a véleményben, felteszem a kérdést, óhajtja-e, vagy nem óhajtja-e a bizottság az illetőket meghallgatni? Akik mindjárt a tanu-vallomások hitelesítése után óhajtják az illetőket kihallgatni, méltóztassanak kezeiket felemelni. (Megtörténik.) Hét bizottsági tag, tehát a többség óhajtja **Teleki Sándor**nak és **gróf Károlyi Mihály**nak meghallgatását a tanu-vallomások hitelesítése után abban a sorrendben, amint felhívtam az urakat.

Rátkay László: Csak **Teleki Sándor**ra szavaztam. **Elnök** ezután kijelenti, hogy **gróf Károlyi Mihály** csak később fog kihallgatni.

Bejelenti továbbá, hogy a főkapitánytól a tegnapi napon egy levél érkezett, amely levél a **Dienes Márton** elfogatására vonatkozólag eddig tett részletes intézkedéseket tartalmazza.

Heintz Hugó jegyző felolvassa a főkapitány intézkedéseit.

Elnök: Méltóztassanak tudomásul venni, hogy miután bekivántuk ezen adatokat, ezek az iratokhoz fognak csatoltatni.

Hol van gróf Szápáry László?

Rátkay László: Gróf Szápáry László az első kihallgatása alkalmával akként nyilatkozott, hogy megidézhette végett tartózkodási helyéről gróf Andrássy Gyula urat fogja értesíteni.

Andrássy Gyula gróf: Engem közvetlenül nem értesített, hanem testvéremmel találkozott és neki azt mondotta, hogy **Sorok-Ujfalun** tartózkodik. Azóta nem kaptam tőle értesítést, tehát feltételezem azt, hogy ott van **Sorok-Ujfalun**.

Elnök: A mennyiben méltóztatnak helyeselni, táviratilag fogjuk értesíteni gróf Szápáry Lászlót arról, hogy a bizottság azt óhajtja, hogy minél hamarabb jelenjék meg és hogy erre adott válaszában közölje, hogy mikor jelenhetik meg a bizottság előtt. Ez rögtön meg fog történni. Kérem az irodát aziránt intézkedni, hogy gróf Szápáry Lászlónak **Sorok-Ujfalura** oly tartalmu sürgöny menesztessék, hogy tudatná táviratban, mikor jelenhetik meg a bizottság előtt, mert a bizottság óhajtja megjelenését. Ezután az előző ülés jegyzőkönyvét hitelesítették.

Elnök: Ha nincsen észrevétel, ugy ez a jegyzőkönyv is hitelesítettik.

Polónyi Géza: Azt hiszem, hogy arra nézve nem hozott határozatot, hogy a miniszterelnök ur ma kihallgattassék.

Elnök (Felolvassa a naplónak erre vonatkozó részét.) Méltóztatnak ebből látni, hogy a miniszterelnök urnak a mai napon való meghívását a bizottság határozatilag kimondotta. Hy értelemben voltam bátor jelenteni, hogy a meghívó tényleg elküldetett és a miniszterelnökségnél át is vétetett. Az első jegyzőkönyvhöz tartozó tanu-vallomásainak hitelesítése végett kérném most **Fáy István**, **Olay Lajos** és **báró Kaas Ivor** urakat. **Fáy István** tanu ur nincs jelen, **Olay Lajos** tanu ur azonban jelen van.

Gróf Andrássy Gyula: **Fáy István** képviselőtársunk kijelentette előttem, hogy vallomását egészen helyesen szövegeztetnek taláta.

Elnök: (Olay Lajos tanuhoz.) A t. képviselő ur a tegnapi napon itt tanuságtételre volt szives megjelenni.

Olay Lajos: Öszintén megvallva, nem olvastam el tüzetesen a napló szövegét. Azonban egy igen rövid előterjesztést kívánok az igen tisztelt bizottság előtt tenni.

Elnök: A tanuzásra vonatkozólag?

Olay Lajos: Igen, magára a tanuzásra vonatkozólag?

Gróf Andrássy Gyula: A megtörtént tanuzásra vonatkozólag ugy-e bár?

Olay Lajos leleplezése.

Olay Lajos: Igenis. Én megtörtént tanuzásom alkalmával nem akartam adataimat előterjeszteni. Azért, mert **Eötvös Károly** barátommal arra a megállapodásra és eredményre jutottunk, hogy nem áll Magyarország érdekében az, hogy ha a miniszterelnök ur helyéről önként távozik, mi a leleplezéseket teljesen megtegyük. Most azonban abban állapotam meg **Eötvös Károly** barátommal, hogy a történetek után nem szabad tekintettel lennünk sem mire és meg kell tennünk a leleplezéseket. En tehát nagyon röviden, minden indokolás nélkül, anélkül, hogy kérdésekre felelnék — amire nincs is jogom — egyszerűen bejelentem tanuimat és pedig: **Olaszi Mádya** Lajost, a «Közgazdasági Híradó» szerkesztőjét és **Reimondot**, Szápáry Pál grófnak titkárját, akik állítólag tudják, hogy a megvesztegetési célokra honnan jött a pénz s hogy hogyan használtatt az fel, továbbá arra nézve, hogy **Dienes Márton** hogy

tüntették el a fővárosból, milyen pénzeket kaptak; hogy szerezték meg a pénzeket; hogy történtek a megvesztegetések; mindezekre nézve bejelentem tanukul **Löwinger Sámuel**t, **Marmorstein Ignác**ot, valamint **ujból Deák Jenő**t, akit pótlólag kell kihallgatni — ez, azt hiszem, a t. bizottság dolga — és **Seress László** urat. Végre bejelentem a szocialisták megvesztegetésére vonatkozó adatai előterjesztése szempontjából **Goldner Adolf**, **Grossmann Miksa** és **Bokányi Dezső** tanukat. Egyéb előterjeszteni valóm nincs.

Elnök: A t. bizottság tudomásul veszi tanu urnak azon kijelentését, hogy a naplóban foglaltak ellen észrevétele nincs. (Helyeslés.) Az tehát helyesnek ismertetik el.

A t. bizottság tudomásul veszi továbbá a tanu ur ezen pótbjelentését s a tárgyalás sorrendje szerint esetleg a most következő tanu után vagy az esetleg beálló változások folytán később fog határozni afelett, hogy az itt most általa bejelentett tanu mikor és minő sorrendben fognak megidézteni. (Helyeslés.)

Polónyi Géza: A tanu ur vallomására nézve egy kérdésem lenne.

Elnök: De hiszen ezen már túl vagyunk.

Polónyi Géza: A képviselő ur t. i. olyan kijelentést tett, hogy más képviselőkről is tudja, hogy meglettek vesztegetve. Ez van benne a naplóban.

Olay Lajos: Rosszul van benne!

Polónyi Géza: Később a képviselő ur kijelentette, hogy tévesen mondta ezt és kérte, hogy ezen kijelentését a naplóból hagyják ki, mert ő ezt nem állítja.

Olay Lajos: Én is ugy értettem a dolgot!

Elnök: Kérem, méltóztassék megengedni, hogy mivel **Ivánka Oszkár** képviselő ur is aposztrofáltatt, ő is nyilatkozzék.

Ivánka Oszkár: Azt tartom, hogy amidőn a naplónak s az itt tett vallomásoknak hitelesítéséről van szó, akkor egyáltalán nem mehetünk bele abba, hogy valaki véleményeket nyilvánítson, vagy eszmeifuttatásokat tegyen azon irányban. Most semmi másra a tanuak kiterjeszkedni nem szabad, mert így zavaros lesz a tárgyalás menete.

Elnök: A t. bizottsági tag ur aposztrofálta az elnökséget, erre tehát nyilatkoznom kell. En a tanu urhoz azt a kérdést intéztem, hogy mondja meg, jól van-e vallomása a naplóban ielvéve. Tanu ur kijelentette, hogy vallomása korrektil van felvéve, ahhoz semmi mást tenni nem kíván.

De kérdést kell intéznem a gyorsiroda főnökéhez az iránt, hogy az, ami a naplóban foglaltatik, hiven van-e és a tényeknek megfelelőleg a gyorsírói jegyzetek alapján felvéve.

Fenyvessy Adolf, a gyorsiroda főnöke: T. bizottság, kijelentem, hogy a naplóban minden hiven van reprodukálva.

Elnök: Határozottan kijelentem, hogy mást nem akarok tenni, mint szigoruan ragaszkodni a tárgyalás rendjéhez. **Olay Lajos** t. képviselő urat megkérdeztem, van-e kifogása vagy nincs a napló ellen. Erről van még szó. Erre azután azt mondta, hogy előterjesztése van. Hallották az urak mindnyájan, gróf Andrássy is, a többi urak is megmondhatják, hogy helyeselték az előterjesztés megengedését, (Ugy van!) minthogy **Olay Lajos** azt állította, hogy a jelentés tanuzásra vonatkozik. Méltóztassék meggyőződve lenni arról, hogy van ahhoz való értelmem és erőm, hogy a tárgyalás tisztaságát és korrektségét megőrizzem. (Helyeslés.)

Olay Lajos t. képviselő urral készen vagyunk.

Következik **báró Kaas Ivor**. Jelen van?

Báró Kaas Ivor és **Lovász Márton** is helyesnek ismerték el a jegyzőkönyvet.

Elnök: Köszönöm. Vészi **József** t. képviselő ur következik.

Vészi József kérésére kijelentette a bizottság, hogy később személyes kérdésben nyilatkozhatassék.

Gróf Teleki Gyula helyesnek ismeri a jegyzőkönyvet.

Vázsonyi Vilmosnak csak egyetlen megjegyzése van a szövegre vonatkozólag. Méltóztassék megengedni, hogy azon inektívakkal szemben, melyekben távollétemben részem volt, személyes kérdésben a t. bizottság előtt nyilatkozhatassam. Ehhez a bizottság hozzájárult.

Deák Jenő szinten hitelesnek ismeri el a jegyzőkönyv tartalmát. Ezután következtek a személyes kérdésben való felszólalások.

Ezt megelőzőleg az elnök bejelenti, hogy sürgősen ideérkeztek az igazságügyminiszter urtól a **Dienes Márton**nak a váci államfogházban kitöltött büntetésére vonatkozó összes ügyiratok.

Van szerencsém bejelenteni — folytatja az elnök — hogy sürgős tanuzásra gróf Szápáry Pál ur jelentkezett. A t. bizottság méltóztatik elfogadni, hogy tanuként kihallgattassék abban a sorrendben, amint a sor reá kerül. (Helyeslés.)

Gróf Teleki Sándor előadása.

Elnök: Gróf Teleki Sándor?

Gróf Teleki Sándor: Igen.

Elnök: Rovatlan előéletű. Kérném, méltóztassék mindazt elmondani, amit az ügyre nézve szükségesnek tart előadni.

Gróf Teleki Sándor: T. országos bizottság! Dienes Márton az egyetemről ismerem, semminemű összeköttetést nem tartottam fenn vele, de az ismeretséget megújítottam vele akkor, amikor képviselő lett. Mint képviselővel nem sokat érintkeztem mert amennyire emlékszem, Dienes Márton nagyon keveset járt be a Házba. Azonban a Ferenc József rakpart 19. szám alatt egy nagyhirű tudósunk, Vambéry Armin lakik, akihez gyakran szoktam ellátogatni. Ebben a házban a lépcsőn nagyon gyakran találkoztam Dienesel. Azon a napon szintén találkoztam, amikor a Független Magyarország első száma megjelent és megszólított, hogy láttam-e már a lapot és mit szólnak hozzá. Erre én azt mondtam, hogy teljesen felesleges egy új napilap, mert az biztos bukás. Erre ő azt válaszolta, hogy ebbe a lapba beleadta családjának vagyonát, belement családjának egész vagyonával. En azt feleltem neki, hogy nagy bolondot tett.

Igy még többször találkoztunk. Ő nagyobbára egy nő társaságában volt és ezért nem beszélhetünk egymással.

Később egyszer a lépcsőn megint megszólított, hogy igazságom volt, tönkre ment mindene, családjának és barátainak egész vagyona. Valószínű ez a részvét, amelyet iránta tanúsítottam, bátorította fel őt arra, hogy ő nekem június 4-én...

Polónyi Géza: 1903-ban?

Gróf Teleki Sándor: Igen, 1903 június 4-ikén egy levelet írt hozzám, amelyet én a helytelen címezés folytán csak 5-ikén, vagy 6-ikán reggel kaptam meg.

E levél oty tartalma volt, hogy meg vagyok róla győződve, hogy nincs a bizottságnak egy tagja sem, akit ezen levél elolvasása után a teljes részvét ne fogott volna el. Egy ember írta azt, aki arról panaszkodik, hogy azon idő alatt, amíg ő párbajvétség miatt negyven napig fogságban ülni kénytelen, bonyolódhatnak le családjának, barátainak, rokonainak, összes anyagi dolgai. Képzhetni azt a szomorú helyzetet; párbajvétsége miatt becsukva lenni és itt ezen kellemtelenségek özöne. Eppen ezért elhatároztam, hogy kérésének támogatása végett, amelyet a kabinetirodához benyújtott kegyelem miatt, egy pár szót szóljak. Plósz Sándornak szólni fogok.

Csakugyan Plósz Sándor igazságügyminiszterrel találkoztam is és nagyon rövidesen megemlitem neki a dolgot. Plósz Sándor az ügyet nem ismervén, nem igen reagált erre, hanem azt mondta, hogy ez nem igen fog menni.

Erre én megmutattam Plósz Sándornak a levelet is. Plósz Sándor azt mondta: «Ejnye, szerencsétlen ember, még ha halasztási kérvényt adott volna be.» Nekem sem kellett több, áttéríttem a társalgást más térre, azután elmentem a sürgönyhivatalba és sürgönyöztem Váczra, hogy adjon be halasztási kérvényt. Ezután előadja szövege a továbbiakban, hogy mint lett a halasztási kérvénynek sikere.

Majd így végzi szavait: Ha tehát arról van szó, hogy Teleki írt levelet vagy küldött sürgönyt Váczra: az én vagyok. Elmondtam indokaimat, hogy miért tettem, de egyszersmind kijelentem, hogy ezenkívül semminemű összeköttetésem sem volt azután soha Dienesel.

Elnök: A folyamatban lévő ügyben július 20-ától kezdve sem szóval, sem írásban nem érintkezett Dienesel?

Gróf Teleki Sándor: Nem láttam, nem hallottam felőle semmit. Csupán Pap Zoltán képviselő ur bejelentése alkalmával hallottam újra nevét.

Polónyi Géza: Az eddigi adatok szerint ezen megkegyelmezési ügyben még két emberről van szó. Az egyik Singer Arthur, a másik Szemere Miklós. En tehát azt kérdelem a képviselő urtól, hogy ezen két urral beszélt-e valamikor Dienes Márton ügyéről?
Gróf Teleki Sándor: Abszolúte nem!

Singer Arthur a bizottság előtt.

Elnök: Most áttérünk a tulajdonképpeni napirendre. Singer Arthur tanúnak behívását kérem. (Singer Arthur a terembe lép.)

Singer Arthur?

Singer Arthur: Igen. Ezután előadja, hogy 1870. született, rovatlan előéletű.

Ezután a Lovászy Márton által felhozott váddal, a Magyarország ellen való megvesztegetési kísérlet kiván foglalkozni.

Elnök: Méltóztassék tehát a Dienes Márton és Pap Zoltán-féle megvesztegetési ügynél maradni.
Singer Arthur: Egy ügy ez. Igen szoros az összefüggés.

Elnök: Amennyiben a bizottság jónak látja, méltóztassék folytatni.

Singer Arthur: Amely ügyben Lovászy képviselő ur felszólalása szerint én közvetlenül cselekvő szerepet vittem volna. (Olvasza Lovászy beszédét.) T. bizottság! A legtávolabbról sem kételkedem

abban, hogy Lovászy t. képviselő ur teljes jóhiszemben és bizva Sümegi ur igazmondásában, tette meg nyilatkozatát a Házban. En azonban, amint azt az általam szerkesztett lapban kijelentettem, most is határozottan kijelentem, hogy *Sümegi Vilmos ur bemozdása elejétől végig koholmány.*

Elnök: Méltóztassék szorosan a tárgyhoz és azokhoz a dolgokhoz ragaszkodni, amelyek a tárgyra vonatkoznak és tényeket tartalmaznak; egyes ismerőseinek karakterisztikonját azonban ne méltóztassék előadni.

Nagy Ferenc: Ezzel be van fejezve a Magyarországra vonatkozó közlése?

Singer Arthur: Még egy szó van csak.

Nagy Ferenc: Csak egy kérdést. Miért járt a tanu egyáltalában a «Magyarország» kiadóhivatalában?

Singer Arthur: Rámutatok erre nyilatkozatomban, amelyet már említettem: az őszi községi választások miatt.

Polónyi Géza: Junius elején?

Singer Arthur: Igen, mert akkor kell már dolgozni.

Polónyi Géza: Melyik hitközségi választásra? (Derültség és felkiáltások: Községi választásra!)

Singer Arthur: Már most áttérhetek a Pap-Dienes-afférré. Ezen ügyben a hírlapok nekem ma is a fő-ügynek, majd a közbenjáró, majd pedig holmi fátyolos hölgy szerepét tulajdonították. Igaz ebből csupán az, hogy nekem ezen ügyről tudomásom volt. Ellenben határozottan valótlán az, hogy én bármely irányban aktív cselekvést fejtettem volna ki. En ezt itt a legünnepélyesebb formában állítom, hogy engem ezen ügyhöz semmi néven nevezendő anyagi érdek nem kapcsol. En senkitől ez ügyben pénzt vagy egyéb anyagi előnyt nem számomra nem kértem és nem kaptam. Szereplésem ezen ügyben kizárólag azon bizalomból és jóakarattól indult ki, amelyet, miként ez a t. bizottság sok tagja előtt ismeretes, gróf Szápáry László ő excellenciája irántam már évek hosszú sora óta tanusítani kegyes volt. Ő megmondhatója volna annak és úgy reményem, hogy ennek megmondására alkalma is nyílik még, hogy én ezen ügyből kifolyólag anyagi előnyt nem vártam és nem kaptam.

Ellenben még nyilatkoznom kell Seress László urnak tegnapi előtti helyütt tett vallomásaiban foglaltakra. (Olvasza.) En Singer Arthur, a krajcáros német újság szerkesztője — így meséli Seress ur, illetőleg Dienes — fogtam magam és benyitottam a Nemzeti Kaszinó szeparádjába. A portás, akinek fülkéjében rendes körülmények között a Nemzeti Kaszinóban értesülést kereső hírlapírónak missziója véget szokott érni, bebocsájt; akik természetesen épp úgy, mint a portás, tudomással bírtak arról, hogy én a Khuen-Szapáry-féle összeesküvésnek egyik feje vagyok, mélyen hajlongva félreálltak az utból, úgy hogy akadálytalanul beléphettem.

Elnök: Ezeket más mondta el. Azt mondja el a tanu ur, ami személyes impressziójával, illetőleg személyes tudomásával kapcsolatban van.

Singer Arthur: Sajnálom, hogy Seress ur vallomását, illetve Dienes elbeszélését meg kell fosztanom azon romantikus meztől, amelyet ezen jelenet elbeszélésének kölcsönöz. Kénytelen vagyok a valósághoz híven kijelenteni, hogy én soha életemben a Nemzeti Kaszinó termeiben nem voltam és nem is lehettem, mert hiszen a t. bizottság tag urak nagyon jól tudják azt, hogy egy hírlapíró könnyebben bejuthat a konklávéhoz, mint sem, hogy áttörje a Nemzeti Kaszinó szolgáinak falanszát. (Nagy mozgás és felkiáltások. (Halljuk! Halljuk!))

Az egész e beszélésből tehát egy szó sem igaz. *En a miniszterelnökkel soha, sem közvetve, sem közvetlenül nem érintkeztem. És habár nem érzem magamat hivatalba arra, hogy a miniszterelnök ártatlansága mellett tanuságot tegyek, mégis a valósághoz híven ki kell jelentenem, hogy gróf Szápáry László nagyméltósága nekem ismétellen megmondotta, hogy gróf Khuen nem tud a dologról és hogy ő, tudniillik gróf Szápáry, nem is szeretné, ha megtudná.*

Mélyen tisztelt bizottság! Ez ügyben kihallgatott tanuk többnyire közölték a tisztelt bizottsággal szubjektív nézeteiket is. Legyen szabad szavaimat nekem is azzal zárnom, hogy az én közvetlen tapasztalásaimon alapuló egyéni meggyőződésemm az, hogy gróf Szápáry Lászlót ezen általa és általam is mélyen fájlat akciós megindításában, amely a Pap Zoltán képviselő ur esetével kezdődött és végződött, amelynek tehát tovább menő fonalai egyáltalában nincsenek, semmiféle önző szándék nem vezérelte.

Ezzel befejeztem előterjesztésemet. Elmondtam mindazt, amit az ügyről elmondhattam és határozottan ki kell jelentenem, hogy eddigi nyilatkozataimon kívül semmiféle más nyilatkozatot tenni hajlandó nem vagyok. (Nagy mozgás.) Méltóztassék tehát kihallgatásomat befejezettek tekinteni és kérem a méltóságos elnök urat, hogy engem elbocsátani kegyeskedjék. (Mozgás.)

Polónyi Géza: T. tanu ur! Méltóztassék mindenképp előlt arra nézve felvilágosítást adni, mikor járt ön az idén Karlsbadban?

Singer Arthur: Ambár kiesne feltett szándékomról, ha erre a kérdésre felelnék, mégis felelek. Vagy kérem, bocsánatot kérek, még ezzel is akarom bizonyítani, hogy nem akarok felelni, hogy még egy ilyen alárendelt kérdésre is megtagadom a választ. (Nagy mozgás.)

Polónyi Géza: Ön Bécsben is járt és ott közbejárt Dienes Mártonnal? (Singer Arthur tagadólag int.) Igaz vagy nem igaz? Bocsánatot kérek, fejszaválás nem vétethetik be a naplóba.

Singer Arthur: Ezt is láttam a jegyzőkönyvben. (Mozgás és zaj.)

Elnök: Figyelmeztem, nem kell a tanu urat az ügy fontosságára. Méltóztassék igent vagy nemet mondani.

Singer Arthur: Nem, soha!

Polónyi Géza: Mire vonatkozik ez? Nem járt soha Bécsben vagy nem nyilatkozik?

Singer Arthur: Nem fogok nyilatkozni.

Polónyi Géza: az, hogy a tanu ur, mikor Dienes Márton elutazott Berlinbe, ott volt Dienes lakásán, ott elajult és felloccsoltatott. (Tanu hallgat.) Erre sem nyilatkozik?

Singer Arthur: Nem.

Polónyi Géza: Ismeri tanu ur gróf Bánffy Miklóst?

Singer Arthur: Nem nyilatkozom. *(Lélek derült-ség. Egy hang a hallgatók sorából: Ki kell dobní!)*

Elnök: Méltóztassék csendben lenni! Csakis a bizottság tagjainak és a tanúnak van joga szólani. Tisztelt képviselőtársaim, igen kívánatos, hogy az elnök itt szigorubban járjon el. (Helyeslés. Halljuk!)

Gróf Andrássy Gyula: Mikor látjuk, hogy eltökélt szándéka a tanu urnak nem megmondani azt, amit tud, talán nem intéznék hozzá további kérdéseket. (Helyeslés.)

Ivánka Oszkár: Először is azt mondta a tanu ur, hogy a Nemzeti Kaszinóban nem volt. Nem is arról van szó Seress urnak az előadásában, hanem arról, hogy a Nemzeti Kaszinóban vannak földszinti helyiségei, u. n. elfogadó- és étkező-szobák és hogy ezen elfogadó szobák egyikében volt együtt tanu ur, a miniszterelnök ur és gróf Szápáry László ur, csak azt akarom kérdezni a tanu urtól, hogy volt-e ott; mert ami az odavaló bejuthatást illeti, oda mindenki bejuthat, aki a kaszinónak valamely tagjával beszélni akar, a szolga bejelenti és azután bevezetik. En, ha valakivel beszélni akarok, megmondják, hogy az ott van, bejöhét a kaszinó helyiségébe, szóval bejuthat oda minden ember és nincs megcáfolva a beszélgetés lehetősége, amit a tanu ur mondott. A tanu ur ahelyett, amit mondott, határozottan és egyszerűen azt mondhatta volna, hogy én ezennel kijelentem, hogy soha a Nemzeti Kaszinó földszinti, vagy bármely helyiségében sem gróf Szápáry Lászlóval, sem a miniszterelnök urral nem beszéltem.

Singer Arthur: En ezt mondtam!

Elnök: Tessék csak végighallgatni.

Beöthy Akos: Ugy van!

Ivánka Oszkár: Mert oda mindenki bejuthat, aki ott valakivel beszélni akar. De tanu ur arra hivatkozott, hogy ez nem is volna lehetséges. Ez pedig határozottan nem áll. Aziránt szeretném megkérdezni tanu urat és erre fog tán felelni, nincs is oka, hogy megtagadja a feleletet, hogy akkor este, mielőtt Dienes elutazott volna, hányan voltak a lakásban és kik?

Singer Arthur: Nem tudom — tizenketten — úgy egy tucat ember.

Ivánka Oszkár: Mert az itt elhangzott különféle előadásokból nem tudom megmagyarázni, hogy hogyan történt a lakásban az elhelyezkedés.

Singer Arthur: Két szobában.

Ivánka Oszkár: Az egyik ur azt mondja, hogy ott három szoba van.

Singer Arthur: Kettő.

Ivánka Oszkár: Egy kis szoba, egy nagyobb szoba és egy alkov.

Singer Arthur: Igen. Egy szoba és egy alkovos szoba.

Ivánka Oszkár: Talán volna szives felderíteni, hogy voltak elhelyezve a jelenlevők, és ha valaki jött, pl. gróf Bánffy Miklós, ki ment ki?

Singer Arthur: Méltóságos uram megengedi, felelek erre, amennyiben én arról a mozgalmal éjszakaról egyes részleteket ma tudok.

Polónyi Géza: Hiszen elajult.

Ivánka Oszkár: Pár pillanatra eltávozott, vissza is jött.

Singer Arthur: ... Amennyiben én — a t. bizottság meg fog érteni — azokra, amik ott történtek, ma már vagy egyáltalán nem, vagy csak rosszul emlékszem. Nagy zűrzavar volt ott, összezavartak és nem tudom még mit csináltak, mint a bolondok szaladtunk, szaladtak (Derültség.), igen szaladtunk kérem, szaladtunk fel és le; arra nézve, hogy nekem epebántalmam volt, arra nézve mondhatom,

hogy a jelen pillanatban is van. Egy karlsbadi kurát tartó beteg embernek minden izgalom alkalmával meg szokott jönni ez a bántalma. Es hogy ekkor izgatott voltam, azt talán fölösleges magyarázni.

Hogy ő méltósága kérdésére pontosan feleljek: Amennyire emlékszem, a lakás, amelyben akkor legelőször voltam, áll egy kis konyhából, egy előszobából, az benyílik egy ebédlőbe, vagy szalon-féle szobába és onnét jobbra van egy kis keskeny alkóves szoba, ez, úgy hiszem, hátszoba. Ott ezen a helyen voltak Dienes, Seress ur, azokat ismertem; volt ott még két-három ur, akiket nem ismertem, köztük, akivel aztán megismerkedtem, akit akkor bemutatnak nekem, Deák Jenő, vagy nem tudom, hogy hívják azt az urat. Ezek voltak ott. Hogy gróf Bánffy Miklós ur ő méltósága mikor jött oda, azt pontosan nem mondhatom meg, csak annyit tudok, hogy jelenlétemben gróf Szápáry László ő nagyméltósága megkérte vagy ő maga azt mondta, hogy ezt a haráti szolgálatot megteszem és elmegyek. En nem voltam a szobában, amikor Dinessel beszéltek. Voltam pár percig, aztán ismét kimentem, de én nem referálhatok arról, amit gróf Bánffy ő méltósága beszélt Dinessel. Ismétlem, a mellette levő szobában volt kivülem Dienesnek a szeretője — vagy nem tudom, hogyan mondjam, mert nem akarok senkire sértőt mondani — szóval négy-ötven. Azután az érintkezés folyt fenttartatott a két szoba közt. En gróf Bánffy Miklós ő méltóságát akkor este láttam először és csak évekkal azelőtt bérő Bánffy Dezső ő méltósága miniszterelnöksége alatt láttam egyszer a régi Házban. Azóta esztendőnk óta nem láttam, csak akkor este, amikor a Házban az ismeretes dolgok történtek.

Mandel Pál: Azután a figyelmeztetés után, amelyet Beöthy képviselő ur elmondott, engedjen meg tanu ur egyetlen egy kérdést és lenne szives arra határozottan válaszolni.

Kubinyi Géza: Kérde, hogy a 120.000 koronás takarékpénztári könyvet ki vette át Szápárytól és Dienes hogy vette kézhez azt.

Singer Arthur: Hogy Szápárytól, egy hordár vagy más vitte Dieneshez, erre megtagadja a választ. Csak annyit mond, hogy Dienes adta át a könyvecskét Pap Zoltánnak.

Elnök: Kérde Singer, hogy vajjon ő tanácsolta-e Szápárynak a vesztegetési akciót.

Singer: Erre a kérdésre, mint amely a kereten kívül esik, nem válaszolhat. (Derűtlenség.)

Elnök: Ezzel befejezettnek jelenti ki Singer kihallgatását.

Singer kéri vallomását a holnapi ülés kezdetén hitelesíteni, mert el akar utazni, de egyúttal kijelenti, hogy bármikor rendelkezésére fog állani a bizottságnak.

Elnök bejelenti, hogy gróf Szápáry Pál, Eötvös Károly és Tarján Vilmos hírlapíró sürgős tanúságtétel végett jelentkeztek. (Mire a bizottság elrendeli, hogy ezek a délutáni ülésre meghívassanak.) Bemutatja Boross Samu levelét, amelyben igazoltatik, hogy Deák Jenő Boross tényleg látta a Pannonia-kávéházban Singerrel és Dinessel beszélgetni. Bejelenti továbbá, hogy Buday Zádor nyilatkozni kíván a Lovász Márton által felhozottakra. Steiner Odön helybeli lakos is kihallgatást kér, mert bizonyítani tudja, hogy Khuen miniszterelnöknek volt előzetes tudomása a vesztegetésekről. Javasolja továbbá az elnök, hogy a délutáni ülésen először gróf Bánffy Miklós hallgatassék ki.

Nagy Ferenc: Tekintettel Singer mai vallomására, kéri a bizottságot, hogy a tervbe vett kaszinói helyszíni szemléltől álljon el.

Kubinyi Géza: Ellenkező véleménye van és nemcsak szükségesnek látja helyszíni vizsgát, de a casinó szolgáit is kihallgatandónak tartaná arra nézve, hogy a kérdéses napon Singer jelentkezett-e a casinóban.

Elnök: Azt hiszi, hogy a bizottság megmarad korábbi határozata mellett és a helyszíni szemlélt meg fogja tartani habár később. (Helyeslés) és az ülést fél 3 órakor berekeszti.

Budapest, augusztus 3.

Dr. Tomasics horvát miniszter lemondása. Szombat este egy félhivatalos könyomatu újság híre azt jelentette, hogy dr. Tomasics Miklós, a Khuen-kabinet horvát-szlavon-dalmátországi minisztere beadta e méltóságáról való lemondását a miniszterelnöknek.

«Dr. Tomasics — írja a félhivatalos Budapesti Tudósító — e lépés megtételére az összeférhetetlenségi bizottság tegnapi határozatában lát okot, amely Kubik Béla részéről a képviselőház egyik ülésén a miniszter ellen tett összeférhetlenségi bejelentés alapján 5 szóval 3 ellenében kimondta, hogy dr. Tomasicsnak miniszterre való kinevezése alkalmából új választásnak kellett volna magát alávetnie. A határozat az összeférhetetlenségi törvény 3. szakaszára támaszkodott, míg Heincz Hugó

előadó a bejelentés visszautasítása mellett foglalt állást, hivatkozva a törvény 27. szakaszára, amely szerint horvát képviselők, mint a horvát-szlavon országgyűlés küldöttjei, kinevezetésük alkalmával nem tartoznának új választásnak magukat alávetni. Mint hírlík, Heincz előadó külön véleményét a Házban be fogja terjeszteni, de a miniszter a lemondásával a maga személyére nézve levonta már a következményeket az összeférhetlenségi bizottság ama határozatából.»

Eddig a félhivatalos tudósítás. A magyar közvélemény felfogása azonban nem osztozik a félhivatalosával. Azt hiszik, hogy Tomasics lemondása a vesztegetési kísérletből kifolyó katasztrófával van összefüggésben.

A közös pénzügyminiszter hivatalba lépése. Báró Burián az új közös pénzügyminiszter — mint Bécsből jelentik — szombaton kezdte meg működését. A Johannes-gassei miniszteri palota fogadótermében megjelent a közös pénzügyminisztérium és a boszniai hivatalnoki kara, élén Dobra, Horovitz lovag, Matusék és Thallóczy osztályfőekkel.

Ezután Dobra osztályfő bemutatta a közös pénzügyminisztérium egyes hivatalnokait, Horovitz lovag pedig a boszniai hivatalait, mire azután a miniszter köszönetet mondott a hivatalnoki karnak megjelenéséért és visszavonult.

TÁVIRATOK.

Forrongás a Balkánon.

Konstantinápoly, aug. 3. A monasztiri vilajetben egy 60 tagu bolgár banda elragadott egy mohammedánust, hatot pedig megölt. A banda tagjai Mannlicherrel voltak felfegyverkezve. Ketten tisztí egyenruhát viseltek. Pestánál egy 30 tagu bandával történt összefütközés, mely négy embert vesztett. Wodena és Wilosta között egy bolgár banda lesből támadott meg egy csapatkülönítményt, azonban eközben öt embere elesett.

A marokkói felkelés.

Berlin, augusztus 2. Tangerből jelentik: A marokkói hatóságok azon hivatalos jelentést veszik, hogy a pretendens egy csatározásban súlyosan megsebesült és sebeiben meghalt.

Tanger, augusztus 2. Azt jelentik, hogy Bu Hamara pretendens belehalt sebei.

NAPIHIREK.

Budapest, aug. 3.

— (Időjárás.) Európa északi felét alacsony nyomás borítja, míg déli felén egyenletes magas nyomás terül el, ahol ennek következtében derült és meleg idő uralkodik. Zivataros esőket nagyobb számban Németországból jelentettek.

Hazánkban az idő tulnyomóan derült és nappal meleg volt; az éjjeli hőmérséklet azonban főleg a Kárpátok vidékén alacsonynak (nagy részben 7° C.) mutatkozott. Csekély eső északon és keleten fordult elő.

Jóslat:

Meleg és tulnyomóan száraz idő várható, legfeljebb az ország északi részén elvélve esővel vagy zivatarral.

Hőmérséklet délután 2 órakor + 26.4 C. fok.

— (Udvari hírek.) Ischlből jelentik: Róbert württembergi herceg és neje tegnap ideérkeztek és ő Felsege fogadta őket. Délután részt vettek a királyi ebéden, majd visszatértek Gmundenbe.

— (A pápaválasztás.) Rómából a következőket jelentik a pápaválasztásról: Tegnap délután 5 óra körül a Péter-tér környéke rendkívül élénk volt, miéért is megerősítették a katonai sorfalat és a székesegyház előtt is felállítottak egy csapatot. A Péter-templom minden ajtaja nyitva van, hogy a közönség akadály nélkül mehessen a templomba, ha kikiáltják a pápát. 6 óra 40 perckor hosszú, sűrű füstoszlopot láttak felszállani. A tömeg a Péter-téren még mindig várakozik. Ma a Péter-téren mintegy 2000 ember várakozik. 11 óra 16 perckor láttak a Sixtus-kápolna felett füstoszlopot felszállani.

— (Dienes Márton szökése.) A vesztegetési szenzáció egyik főszereplője, a megszökött Dienes Márton, aki ellen okirathamításért és csalásért elfogató parancsot adtak ki, még mindig nem került kézre. Rudnay Béla főkapitány tegnap délben egy órakor kapott táviratot a berlini rendőrigazgatóságtól, melyben értesítik, hogy Dienes azon délutánon, mikor a Viktória-kávéházban föllismerték, ellünt Berlinből, mielőtt a budapesti rendőrség távirati megkeresése odaérkezett. A berlini rendőrség lefoglalta Dienesnek a Hotel Central-ban hátrahagyott podgyászát és a benne talált iratokkal együtt elküldötte a budapesti királyi ügyészségnek. A királyi ügyészség Dienes irataiba betekintést fog engedni a parlamentí bíróságnak. A budapesti rendőrség tegnap újabb táviratokat küldött a német tengerparti városokba. Ugyanis tegnap későn este távirat érkezett a főkapitányságra Zürichből, hogy Dienes Márton ott látták. A megszökött ügynök — úgy látszik — azzal a gondolattal iparkodott Svájcha, hogy politikai vétségért üldözik s ott kiadatását elkerüli. A budapesti ügyészség megbízására még tegnap éjjel táviratot küldtek Zürichbe, hogy Dienes tartóztassák le, mert csalásért és okirathamításért körözik. — Dienes szökésére vonatkozólag a Magyar Távirati Iroda egy zürichi távirata ezt jelenti:

Egy itt lakó magyar újságíró azt jelentette a helybeli rendőrségnek és táviratozta a budapesti ügyészségnek, hogy azt hiszi, hogy Dienes egy határozottan magyar külsejű ember társaságában vasárnap látta Zürichben.

A szombat esti berlini lapok már foglalkoznak Dienes Márton ügyével. A Berliner Tagblatt leírja, hogy Dienes Márton pénteken délelőtt a Central-Hotelben szállott meg, hol magát Diener Mihály néven jelentette be. A szállóból Budapestre Singer Artur lapszerkesztőnek telefonált. Polónyi képviselő fia, ki Dienes a kávéházban megismerte, a feltűnés elkerülése végett nem akarta a szökevényt a kávéház helyiségében megszólítani, hanem utána sietett és egy rendőrt figyelmeztetett rá, hogy tartóztassa le. A rendőr azonban Polónyi e kívánságát joggal megtagadta és Dienes eltűnt az utcai tolongásban. — Egy másik berlini újság, a Lokalanzeiger azt írja, hogy Dienes Márton egy nő és egy férfi társaságában érkezett Berlinbe és a Central-Hotelben szállott meg, hol a bejelentő lapra ezt írta: Sienes M. magyar hivatalnok és felesége. Az Unter den Linden egyik kávéházában, ahol a magyarok összegyűlni szoktak, Dienes Márton felismerték, ki azonban azonosságát tagadta és rövid ott tartózkodás után csakhamar eltávozott. A budapesti rendőrségtől estefelé érkezett meg az elfogató rendelet, melynek vétele után a berlini rendőrség Dienes kézrekerítése iránt minden intézkedést megtett. Az Unter den Linden említett kávéházában nyert arról értesülést, hogy Dienes egy Hegyi nevű urral együtt a Central Hotelban lakik. A rendőrség innen egyenesen a Central Hotelbe indult Dienes keresésére, ott azonban azt a választ nyerte, hogy Dienes mintegy órával előbb eltávozott. — A rendőrség emberei Dienes visszaérkezését várták, mert podgyásza a szobájában érintetlenül maradt és csak később tudták meg, hogy a Hamburg felé induló gyorsvonattal podgyásza hátrahagyásával megszökött.

A budapesti főkapitányság is kapott ma táviratot Zürichből, hogy Dienes Márton ott látták. A táviratot Kasztner szegedi újságíró adta fel. A táviratra a főkapitányság azonnal kérdést intézett a zürichi rendőrigazgatósághoz. Innen azonban az a válasz érkezett, hogy Dienesnek nyoma veszett. A főkapitányság e távirat után nyomban körözö-levelet intézett Luzernbe, Genjbe, Marseillebe és a Földközi tenger kikötő városaiba.

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Pesti Napló f. évi augusztus hó 2-án megjelent számában közzétett és több napilap által ma átvett azon híre, hogy Dienes Márton elutazása előtt rövid idővel Geiger Gizellának a Ferenc-József-rakodópart 19. szám alatti lakásán a belügyminisztériumnak egy nagyragus tisztviselője jelent meg és ott Dienes Mártonnak egy szabályszerűen kiállított és az egész világra szóló ut-

levelet adott át, valamint hogy ugyanaz a nagy-rangu tisztviselő Dienes elutazása után négy férfi kíséretében, akik közül három detektiv volt, újból megjelent a Ferenc-József rakodópart 19. számú házában és ott a lakásban mintegy másfél óráig házkutatást tartott, mely után egy Dienes tulajdonát képező irományokat és jegyzeteket tartalmazó csomagot vittek el, — a belügyminisztérium kijelenti, hogy mindez eicéi végig valótlan.

— (Zichy Tivadar gróf és neje válásáról) Ujban a következőket jelentik Münchenből: A grófi pár házassága nem maradt gyermek nélkül; házasságukból három gyermek származott, akik azonban meghaltak. Tulajdonképpen elválásról nincsen szó, csak «asztaltól és ágytól való elválásról». Ahhoz, hogy a grófné újból férjhez menjen, először is más vallásra kellene áttérnie. A grófné jelenleg a genfi tó mellett időzik.

— (A bileki fekete nap.) Bécsi lapban olvassuk, hogy báró Appel lovastábornok, akit maga a király küldött le Bilekbe, hogy megvizsgálja, ki a bűnös a bileki katasztrófában, — már kihallgatta az összes tiszteket és az egész legénységet személyesen. A vizsgálatot nagyon megkönnyítette Moravec főhadnagy vallomása, aki szintén résztvett a gyilkos gyakorlatban és sejtve, hogy itt katasztrófa fog történni, minden parancsot és időadatot a legpontosabban följegyezt. A hadbírósg a bécsi lap értesülése szerint Bécsben fog összeülni. Eichensiegi Grünzweig alezredest, akit már eddig is a katasztrófa főokozójának tartottak, betegség ürügye alatt felmentették a szolgálatól. Hir szerint háromévi nehéz fogságot fognak büntetésül ráronni, amit aztán kegyelem útján könnyebb, de azért eléggé érzékeny szabadságbüntetésre változtat át a király. — Ujabb részlete a bileki katasztrófának, hogy mikor Pap ezredorvos Trenkler főorvos utasítására az első halálesetet Grünzweignek jelentette, ez azt felelte:

«Az nekem mindegy! Essen el bár valamennyi — nekem deflirózni kell!»

— (A ferencrendiek bucsuja.) A ferencrendiek belvárosi templomában nagy fényvel és pompával ülték meg az úgynevezett Porciunkula bucsuünnepet, melynek az a nagy jelentősége van, hogyha a hívek a bucsu ünnepén a templomban és ott imádkoznak, teljes bucsut nyernek. Az ünnepi nagy misét nyolc órakor tartotta meg Kiss Arisztid házfőnök nagy segédlettel s utána Dikovits Nárcisz páter szép magyar szentbeszédet mondott, melyben az ünnep jelentőségét megmagyarázta. Délután vacsernyével fejezték be az ájtatosságokat.

— (Római sirok.) Magyar-ól írják: Óvár Ritka értékes s nagy kulturtörténeti becsü eredményeket mutat fel az az ásítás, melyet a Moson vármegyei régészeti egyesület rendezett Rajka község határában. Egy évezrednél régebb idő óta pihenő római katonák csontvázeit — mellettük különböző fegyvereket, edényeket s gyöngyöket — vetett felszínre az ásó, mely érdekes maradványok a XIII. római légiónak katonáinak csontjai, akik Mosonmegye területén, az egykori Pannoniában hadakoztak a szomszéd szlávok ellen. A nagybecsü tárgyak a magyarvári muzeumba kerülnek. Az ásításokat dr. Sötér magyarvári ügyvéd, Modrovich Gábor festőművész és Virág járásbíró vezették s az őszszel folytatni fogják.

— (Kivándorlás Borsodból.) Borsodmegyében, mint miskolci tudósítónk jelenti, az utóbbi időben óriási mérvet öltött az amerikai kivándorlás. Csupán július hónapban nem kevesebben, mint háromszázhuszan vándoroltak át tengerentútra. Legtöbbben mentek ki: Sajószentpéterről 21-en, Szihalomról 18-an, Kápolnáról 17-en, Mező-Kövesdről 14-en, T. Palkonyáról 11-en, Radistványról 10-en, Lakról 9-en, Szemeréről 8-an, Emődéről 8-an, Aroktőről 7-en, Sajó-Kazáról 7-en, Edelényből 5-en; a többi megyéből községekből pedig 2—3-an vándoroltak ki szerencsét próbálni.

— (Kétféjű sas egy székesegyházban.) A nagyváradi püspöki székesegyház ormán egy csunya kétféjű sas éktelenkedik. Számtalanszor hangzott fel Nagyváradon is a kívánság, hogy az éktelen jelvényt távolítsák el a templom ormáról. E kívánság teljesítése azonban mindenkor akadályokba ütközött. Néhány évvel ezelőtt a megboldogult Schlauch biborost is kérték, hogy foszssa meg disztelenségétől a székesegyházat. A nagyevü főpapot, akinek hazafias érzéséhez kétség soha nem férhetett, kínosan érintette a dolog. Schlauch Lőrinc ugyanis valóságos belső titkos tanácsos volt és a királynak kedves embere.

— En nem távolíthatom el a kétféjű sást — mondotta azoknak, akik a kérést tolmácsolták — hanem gondolkozzanak az urak, hogyan vehetik le tudtomon kívül. Önökre bízom s biztosítom az urakat, én nem teszek megtorló lépést, ha valami történik.

A jóságos főpap személyét sokkal többre becsülték Nagyváradon, semhogy erőszakos dolgokkal kelemetlenséget szereztek volna neki. Tehát a kétféjű sas maradt továbbra is helyén. Most azonban érdekes mozgalom keletkezett a nagyváradi polgárok körében. A polgárok ugyanis elhatározták, hogy küldöttség útján kéri fel Szmeccsányi Pált, Nagyvárad új püspökét, hogy a szomorú idők rut emlékéit távolítsa el a székesegyházról. Kíváncsian várják most meggyezerte, vajjon az új püspök miként bírálja el a kérelmet?

— («Sahara császára».) Ez a név tudvalevőleg Jaques Lebaudy, az ismert francia milliommot illeti meg, aki, mint azt akkor megirtuk, császárságot alapított Saharában. Májusban szerelte fel expedícióját s bevonult Afrika nyugati partterületére, a Kanári-szigetekkel szemben fekvő Kap-Yuby és Kap-Bojadar-szigetekre. Sahara császárnak expedíciójáról most az a hír érkezik, hogy az expedíció egy része marokkói kalózok fogságába került. A «császár» most újabb expedíciót szervez, hogy a fogságba került expedíciót kiszabadítsa.

— (Szocialista gyűlés.) Hatvanból táviratozzák: A szociáldemokrata párt két küldötte tegnap mintegy százötven főből álló nép előtt tartott beszédet. Rendzavarás nem történt. Zászlóbontásukat közönyösen fogadta a földmives-osztály.

— (A debreceni csata emléke.) Debrecenből jelentik: A kollégiumi ifjuság ma az 1849. augusztus 2-iki debreceni csata emlékére ünnepélyt rendezett. Az öreg honvédek, egyletek és dalárdák, valamint a városi tanács jelenlétében a Petőfi és a Szabadságszobrokhoz vonultak, azokat megkoszorúzták. Végül a honvédsírokhoz vonultak, hol Nagy Sándor jogász beszédet tartott.

— (Egy vasárnap éjszaka története.) Régen volt már olyan mozgalmas éjszakája a mentőknek, mint a tegnapi. Egymást érték a késelések és véres verekedések. Lallics Károly napszámot a Soroksári-utcában Bajor Antal cipészszegéd dikicsével összeszurkálta. Lallicsot haldokolva vitték a II. számú sebészeti klinikára. Bajort a rendőrség akkor tartóztatta le, amikor a keleti pályaudvaron vonatra szállott. — A Szabolcs-utcában Szabó Lajos napszámos hasba szurta Szemző István husz éves napszámot. A szerencsétlen belei nyomban kifordultak. A mentők a Rókusba vitték. Szabót a rendőrség letartóztatta. — A Drégely-utcában egy részeg társaság összeszurkálta Bugara Béla napszámot, Zsemba József gyári munkást és Krámlí Ferenc tejkihordót.

— (A zágrábi dinamitmerényletek.) Zágrábból jelentik, hogy a rendőrség befejezte a dinamitmerényletek dolgában az előnyomozatot és eddig összesen tíz embert tartóztatott le. Az eddigi vizsgálatok szerint a főcinkos egy Bindi nevű olasz kőfaragó munkás, aki a rendőrség véleménye szerint egy nemzetközi anarchista szövetség tagjai közé tartozik és kiadta az utasításokat a bombák készítésére is.

— (Falb jóclása.) A kritikus napok s a világ végének jósa, Falb, augusztus havában nagyrészt szárazságot jósol. Zivatarok az első héten, továbbá a hónap közepe táján és vége felé lesznek. A hőmérséklet nagyon változik: a hónap első felében többnyire normális; a másodikban azonban a közepesen meglehetősen alul lesz.

— (Költők versenye.) Hazafi Verai János, a haza vándor lantosa a minapában lentjárt Szatmáron. Amint sétál az utcákon, fünek-fának kínálgatva verseit, összetalálkozik egy hosszuhaju, kócos fiatal emberrel. A hosszuhaju ur poétának hiszi magát s erről az oldalról ismeri az egész város. Hazafi Verai János természetesen nem sejt benne a költőtársat s megszólítja a szokásos komázásával:

— Szervusz koma, végy tőlem egy verset!
A költő gyors készséggel válaszolja:
— Nem veszek én, mert azok mind nyersek!
Hazafi meghökken egy kicsit a kifogástalan rim hallatára, aztán így szól:
— Nézd e verset, ez itt a legujabb!
— Az ifjú költő habozás nélkül felelte:
— Látom most is tintás tőle ujjad!
Hazafi tőgra nyílt szemmel mered rá s megdöbbenve hebegi:

— Nini, koma, te is tudsz rimelni?
— Tudnék véled versenyre is kelni!
— Ejnye azt a... Te is költő vagy tán?
— Az vagyok én bizony néha napján!
Még néhány rimet zuhintott rá költő barátunk s aztán odébb állott. Hazafi pedig elképedve nézett utána s fölsóhajtott.

— Hej, ezek a fiatalok!... Mindent eltanulnak tőlünk!

— (Dinamitos anarkista.) Barcelonából táviratozzák: A rendőrség bikaviadal alkalmával a Placa Toroson letartóztatott egy anarkistát, akinél két dinamittöltény volt.

— (Merénylet egy királyi ügyész ellen.) Vasárnap este kilenc órakor egy duhaj társaság megtámadta Szántó József hetvenkét éves nyugalmazott kir. ügyészt és életveszedelmesen összeverték. A merénylet az Üllői-uton a Mária-Terézia kaszárnya mellett történt. Az öreg ur csendesen bandukolt befelé, amikor egy garázda társaság beléköltött. Először szidalmazták, aztán a földre teperték a tehetetlen agastyánt és összerngdosták. A szerencsétlen öreg urnak a jobb oldalán a bordáját betörték. Tegnap még hazavánszorgott veszedelmes sebesülésével a Molnár-utca 20. számú lakására, ma azután állapotoly súlyosra fordult, hogy a Rókus-kórházba kellett szállítani. Allapota életveszedélyes. A merénylők elmenekültek, a rendőrség keresi.

SZINHÁZ.

* Az Országos Színész Egyesület színésziskolája szeptember első napjaiban nyílik meg Lipót-körút 4. szám alatt. Az Országos Színész Egyesület iskoláját sikerrel elvégzett növendékek az egyesület alapszabályai értelmében az egyesület rendes tagjai sorába vétetnek föl. Fölvilágosításokat ad Rónaszéki Gusztáv intézeti titkár (Szondy-utca 24. II. 15.)

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

— Elitelt román izgató. A múlt év tavaszán történt, hogy a bolgárszegi görög keleti temető egyik sírjáról, melyben Muresianu aluszza örök álmát, a rendőrkapitányság levétette a piros-sárga-kék szalagos koszorút. Ismeretlen tettesek a következő két-három éjjelen új koszorút tettek a sírkőre s a titokzatos koszorukon mindig ott riktott az idegen állam, Románia színe. A kapitányság mindannyiszor eltávolította a szalagot. Mikor ez harmadszor történt, nagy tömeg verődött össze s parázs kis tüntetés keletkezett. Román diákok és bolgárszegi románok rendezték a tüntetést. A tüntetésben a főszerepet Dregics Miklós játszta, ki izgatta a tömeget s «Éljen a román!» és «Dögöljön a magyar!» kiáltásokkal adott kifejezést magyar gyűlöletének. Emiati Dregicset izgatás címén vád alá helyezték és a brassói törvényszék el is ítélte a magyar nemzet ellen való izgatásért egy havi államfogházra és száz korona pénzbüntetésre. Ezt az ítéletet most a kir. tábla is helybenhagyta.

— A Humbert-pör. Párisból táviratozzák: Humbertné asszony pörének tárgyalására harmincöt javára valló tanut, az ügyészség pedig hatvan terhelő tanut idézett meg. Azt hiszik, hogy a tárgyalás több mint nyolc napot vesz igénybe.

Törvényesen védett

„Bob-csemege”

a legkellemebb hashajtó. Orvosok rendelik.

Kapható a gyógyszerárakban.

Főraktárak: Lux Mihály, Múzeum-körút 7., Dr. Egger Leó, Váci-körút 17., Török József, Király-utca és Andrásy-ut, Kartschmaroff A., Népszínházal szemben, Fodor J. Sas-drogueria, Kerepesi-ut, Gara és Roih, József-körút 74., Fodor Márton, VII., Király-utca 41., Váci-körút 10., Molnár és Moser, Koronaherceg-u., Neruda Nándor, Kossuth Lajos-utca, Szécsi Lajos, Andrásy-ut 78., Reiner és Társa, Buda, II., Fő-utca 12.

NYILTTÉR. *) Vérgyógyítás. Hemopatia.

Ezen új, eredeti gyógymód rendkívüli sikerrel lesz alkalmazva köszvény, asztma, szív-, vese-, gyomor-, bel- és hólyagbántalmaknál, súlyos ideg-, vér- és főrbajoknál. Biztos védelem szélhűdés és elmezavar ellen 12 év óta ki lett próbálva és most évente száz meg száz teljes gyógyulással számol be.

E gyógymód megalapítójának és egyedüli képviselőjének

dr. Kovács J.

egyetemi orvostudornak (Hemopata) rendelő intézete van **Budapest, V., Váci-körút 18. szám alatt.** Rendelés naponta 9—12-ig és 8—6-ig. Díjazott levélre válaszol. Betegeket intézetén kívül is kezel. — Nehéz betegeknek legbiztosabb gyógymódja.

Dadogást és minden beszédhibát sikeresen gyógyít **SOLT LAJOS** tanfolyama. Budapest V., Báthory-utca 20. szám. Fölvétel 12—1-ig.

* E rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a Szerk.

KÖZGAZDASÁG.

A cukorválság megoldása. **Lukács** László pénzügyminiszter ischli utjának eredménye van. Az osztrák cukorkontingentálási törvényt császári rendelettel érvényen kívül helyezik, de a két kormány megállapodott oly módusban, amely szerint a monarchia két államának cukorfogyasztása kontingentálás nélkül is biztosítható lesz az illető állam cukortermelése számára. A megegyezés tartalmát még nem ismerjük, de magáról a megegyezés tényéről a felhivatalos **Budapesti Tudósító** a következőket jelenti:

A cukorkontingens felosztásáról szóló osztrák törvényt — mint jelenti — *császári rendelettel legközelebb érvényen kívül helyezik*, hogy a nemzetközi kereskedelmet megnyugtassák az iránt, hogy a brüsszeli nemzetközi cukor-bizottságnak a cukorkontingens tekintetében elfoglalt ismert határozata mellett is Ausztria a brüsszeli cukoregyezmény kötelekében bent marad. Magyarország részéről ily intézkedés szüksége fenn nem forog, mert a cukorkontingens egyéneknél való felosztása iránt intézkedő törvényjavaslat még törvényerőre nem emelkedett. Az osztrák kormány említett intézkedése korántsem jelenti a kontingentálás által elismert és megvalósítani szándékolt amaz elvnek az elejtését, hogy a brüsszeli egyezmény tartamára a magyar cukor fogyasztása a magyar cukortermelés részére biztosított, sőt ellenkezőleg ama tanácskozások során, amelyeket a magyar pénzügyminiszter Ischilben az osztrák miniszterelnökkel és az osztrák pénzügyminiszterrel a legutóbbi napokban folytatott, *sikerült megtalálni azokat az alapokat, amelyekre a monarchia két államának cukorfogyasztása kontingentálás nélkül is biztosítható lesz az illető állam cukortermelése részére.* E tanácskozások során elhatározták, hogy a két pénzügyminiszterium szakelőadói haladéktalanul összeüljenek a kiviteli módoszatok megállapítása végett.

A Dreher-sör bojkottálása. Dreher Antal kőbányai sörgyárából harmincegy sztrájkoló kádárt elbocsátottak. E miatt a szociálisták országos pártvezetősége elhatározta, hogy *bojkottot indít a Dreher-sör ellen.* A vasárnapi felvonuláson ezerszámra terjesztették a felhívásokat, hogy a munkások mindaddig ne igyák a Dreher sörét, míg a gyár igazgatósága a kádárok követeléseit nem teljesíti és őket a munkába vissza nem fogadja. A fővárosban érdekel várják, hogy a munkások csakugyan végrehajtják-e a bojkottot s hogy mi lesz ennek az eredménye. A bojkottnak ugyanis könnyen visszahatása lehet a *sörgyárosok kartelljére*, amely különösen a fővárosi kisvendéglősöket nyomja tühretlenül.

Ha azonban a munkások csakugyan végrehajtják a bojkottot, akkor igen sok vendéglős kénytelenségből vissza fogja küldeni a sört a kőbányai Dreher gyárnak. Ebből könnyen olyan bonyodalmak származhatnak, amelyek a grasszáló és hatalmaskodó sörkartelt megdönthetik.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Buza elkelt 28.000 mm. Ó-buza 5 fillérrel, új buza 2 és fél fillérrel magasabb áron.

Készáruféle.

Buza:

Tiszavidéki: 100 mm. 81 k. 7.95 korona, 600 mm. 81 k. 7.75 korona, 300 mm. 81 k. 7.85 korona, 450 mm. 81 k. 7.925 korona, 500 mm. 81 k. 7.90 korona, 1400 mm. 81 k. 7.90 korona, 500 mm. 81 k. 7.90 korona, 300 mm. 80 k. 7.90 korona, 500 mm. 80 k. 7.85 korona, 200 mm. 80 k. 7.75 korona, 100 mm. 80 k. 7.875 korona, 1100 mm. 79.5 k. 7.80 korona, 100 mm. 79.8 k. 7.80 korona, 1000 mm. 79.5 k. 7.825 korona, 100 mm. 79.5 k. 7.80 korona, 300 mm. 79.5 k. 7.75 korona, 500 mm. 79.3 k. 7.75 korona, 220 mm. 79 k. 7.80 korona, 200 mm. 79 k. 7.80 korona, 900 mm. 79 k. 7.775 korona, 100 mm. 79 k. 7.85 korona, 100 mm. 79.8 korona, 500 mm. 80 k. 7.85 korona, 100 mm. 79 k. 7.70 korona, 250 mm. 78.3 k. 7.725 korona.

Fejérmegyei: 700 mm. 79 k. 7.75 korona, 700 mm. 77 k. 7.55 korona, 100 mm. 78.5 korona.

Pestmegyei: 300 mm. 81 k. 7.50 korona, 200 mm. 81 k. 7.75 korona, 100 mm. 82 k. 7.75 korona, 100 mm. 80.2 k. 7.75 korona, 500 mm. 80 k. 7.90 korona, 100 mm. 80 k. 7.70 korona, 400 mm. 80 k. 7.70 korona, 100 mm. 80 k. 7.70 korona, 200 mm. 80 k. 7.70 korona, 100 mm. 79.5 k. 7.65 korona, 50 mm. 80 k. 7.65 korona, 300 mm. 79 k. 7.70 korona, 200 mm. 79 k. 7.80 korona, 200 mm. 79 k. 7.80 korona, 200 mm. 79 k. 7.65 korona, 100 mm. 78 k. 7.65 korona.

Pestmegyei: 120 mm. 79 k. 7.55 korona, 200 mm. 79 k. 7.675 korona, 100 mm. 78 k. 7.50 korona, 2350 mm. 77.5 k. 7.75 korona, 200 mm. 77 k. 7.— korona, 100 mm. 77 k. 7.55 korona.

Hartai: 1000 mm. 79 k. 7.80 korona.

Kulai: 250 mm. 77 k. 7.75 korona.

Bácskai: 200 mm. 78 k. 7.80 korona.

Bánsági: 500 k. 78 k. 7.45 korona.

Ó-buza.

Tiszavidéki: 300 mm. 81 k. 8.17 korona, 100 mm. 81 k. 8.17 korona, 200 mm. 81 k. 8.17 korona, 700 mm. 81 k. 8.15 korona, 200 mm. 81 k. 8.125 korona, 100 mm. 80.5 k. 8.10 korona, 100 mm. 80 k. 8.10 korona, 200 mm. 80 k. 8.10 korona, 100 mm. 80 k. 7.90 korona, 100 mm. 76 k. 7.67 korona, 300 mm. 70 k. 7.60 korona.

Pestmegyei: 100 mm. 81 k. 8.10 korona, 100 mm. 80 k. 8.12 korona, 300 mm. 79 k. 7.85 korona, 200 mm. 79 k. 7.71 korona, 500 mm. 78 k. 7.85 korona, 1300 mm. 78 k. 7.87 korona.

Felsőmagyarországi: 100 mm. 76.5 k. 7.655 korona.

Bácskai: 200 mm. 76 k. 7.90 korona.

Új rozs. 200 mm. 6.02 korona.

Új árpa: 200 mm. 5.60 korona.

Zab: 100 mm. 5.55 korona, 100 mm. 5.50 korona, 130 mm. 5.50 korona, 100 mm. 5.50 korona.

Érték-tőzsde.

Kedvezőbb belpolitikai jelentések alapján nálunk is és Bécsben is javult az irányzat. Az előtőzsdén főleg az osztrák-magyar államvasut részvények emelkedtek az export kilátások alapján. A járadékpiac megszilárdult.

Az előtőzsdén jegyezték:

Osztrák hitel	660.—	659.25	661.25	—
Magyar hitel	730.—	729	731	—
4% koronajáradék	99.—	99.10	99.10	—
Leszámitolóbank	452.—	452.—	452.—	—
Jelzálogbank részv.	515.50	515.50	515.50	—
Rimamurányi	455.—	455.—	455.—	—
Allamvasut	667.50	668.50	669.50	—
Városi villamos	300.50	300.50	—	—
Budapesti Közüti	605.—	605.—	605.—	—

A déli tőzsdén zárultak:

Osztrák hitelrészvény	661.75	—	—	—
Magyar hitelrészv.	721.50	—	—	—
4% koronajáradék	99.12	—	—	—
Leszámitolóbank	452.—	—	—	—
Jelzálogbank részv.	515.50	—	—	—
Rimamurányi	455.—	—	—	—
Allamvasut	667.50	—	—	—
Városi villamos	300.50	—	—	—
Budapesti Közüti	605.—	—	—	—

REGÉNY-CSARNOK.

Balkáni képek.

Közli: Skender Bég.

(Folytatás.)

Hogy meddig tárgyaltak, az már nem tartozik szorososan a dolog lényegére. Elég az hozzá, hogy másnap, az esti órákban, infanteriszt Stefan Kása, bűnbánó ábrázattal állt Szerajevóban a Kellner-regement inspekciós tisztje előtt.

Az egyik oldalán Mirza effendi, a másikon a rekviráló csapat parancsnoka, káplár Czakó és Musztafa zsandár asszisztált.

Mirza effendi a Musztafa tolmácsolása után azt bizonyította, hogy igenis, úgy van a dolog, hogy tegnap Stefan Kásával egy cserjében találkozott a mokrói hegyek közt. Azt kérdezte tőle, hogy melyik ut vezet Szerajevóba. Mirza effendi látta, hogy a szegény gyerek remeg a fáradtságtól s arra is gondolt, hogy talán az éhség is gyötri. Beszédbe ereszkedett vele s amennyire képes volt megérteni, azt vette ki a szavából, hogy eltévesztette az utat.

Ó, ugyan, hazafelé igyekezett s mert otthona jóval közelebb esett, mint Szerajevó, ahelyett, hogy utbaigazította volna Stefan Kását, nehogy ismét elbolyongjon, magával vitte, gondolván, hogy másnap majd bevezeteti valamelyik fiával.

Mikor hazaértek — már öreg este volt — éppen ott tanyáztak a soldatok, akik nagyot néztek, mikor ő ezt a másikat közibük hozta. Hogy azután mit beszéltek egymás közt, ő nem tudja, mert utána nézett, hogy a «derék soldatok» vacsorát kapjanak.

A hadnagy odafordult Czakó káplárhoz:

— Értette?

— Igenis, értettem.

— Úgy volt?

— Meldigehorzámszt, akkurat úgy volt.

A hadnagy papirt vett elő s megírta a jelentését, amelyet Musztafával és Czakó káplárral is aláíratott.

— Abtretten! — mondta azután hozzájuk fordulva, az öreg Mirza effendivel pedig kétszer is kezét szoritott, amiért olyan vendégszeretően bánt el a soldatokkal.

Vajon miként büntették meg a szegény csángó gyereket, azt nem tudom; annyi bizonyos, hogy nem úgy bántak el vele, mint szökevénynyel, legfeljebb, hogy önként, bejelentés nélkül hagyta ott a szolgálatát, ami tulajdonképpen nem is szolgálat, hanem «dolog» volt, tehát bizonyára ezen körülmény is enyhítette a bűnét...

Ami pedig, magát az esetet illeti, úgy hiszem, nem követtem el a leírásával haszontalan munkát, mert míg egyrészt képet rajzoltam egy bukovinai csángó fiu romlatlan telkivilágáról, másrészt Mirza effendi eljárásával igazoltam azt a felfogást, hogy a bosnyák mohamedánok a hitük szerint való magyart, barátjuknak és nem ellenségüknek nézték s adott alkalommal ez érzésüknek kifejezést is adtak.

Erről különben még bővebben is lesz szó.

Ali Hasszán politikál.

Talán nem lesz hiábavaló egyet-mást arról is elmondani, hogy miként viselkednek a bosnyák mohamedánok az ugynevezett «társaságban», már t. i. az ő társaságukban.

Annyi bizonyos, hogy az életük, kivéve azt az időt, amit üzletüknek szentelnek, az unalmasságig egyhanguságban telik. Ha ugyan ők tudnak, hogy mi fán terem az unalom. Ezt azonban alig hiszem, hogy ismerjék. Pedig semmi szórakozásban sincs részük, sőt ha oly eset adja elő magát, hogy véletlenül valami szokatlan látványosságban lehetne része — ezt is ráhagyja szerb vagy görög honfitársára a török s odébb ballag. Nem érdekli őt az, ami ránézve idegen, az ő ideje ki van szabva. Ennyi jut az üzletre, ennyi az imádkozásra és ismét ennyi az otthonra.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: MAGYAR GYULA.

Laptulajdonos a «Magyarság» lapkiadóvállalat.

Sajátkészítményü férfiruha-áruház

férfiszabó LUKÁCS GYULA férfiszabó

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 18. szám (az Udvari-kávéház mellett).

Előre haladt idény miatt leszállított árak.

A szabott ár minden darabon látható. A szabott ár minden darabon látható. Dus választék fiu- és gyermekruhákban, piquet- és szövetmellényekben.

Kívánatra mintákat bérmentve küldök.

102

SZINHÁZAK.

Kedd, 1903. augusztus hó 4-én.

Fővárosi nyári színház.

Éjjeli menedékhely.

Jelenetek 4 felvonásban. Kezdeté fél 8 órakor.

Schoffola Ernő A ruggantanyártás meghonosítója
Budapest, VI., Andrássy-ut 2.
Legjobb minőségű gummitömlők kerti fecskendezésre
árjegyzék ingyen.

Alapított 1860. Alapított 1860.
FRIEDMANN ezelőtt **PERL LAJOS**
ágyneműkészítő **KAROLY**
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 43.
Andrássy-ut sarok.

Elvállal mindennemű paplanokat, matracot, rugany-
matracot és szalmazsákokat, ablakpárnát, rolettákat és
minden e szakmába vágó munkákat, ugyintén szálloda
és kórház berendezéseket. 74
Rendelés esetén levelező-lap utján tessék érte síteni.

Uj gyógymód! * Uj gyógymód!

Betegeknek legjobban ajánlhatjuk

Dr. MITZGER hirneves intézetét

Budapest, VI., Teréz-körút 44., I. em.

Egyedüli intézet, hol a legelhanyagoltabb betegségek,
bőr-, ideg-, vér-, ideggyengéségi, csuszos, reumatikus
és belső kronikus betegségek a 122

Kataphorese

csodás uj gyógymód által oly lelkiismeretes
alaposággal és tökéletes biztossággal gyógy-
kezelteknek, hogy a tiszteltidij teljes gyógyulás után
is fizethető. Ezen áldásos gyógymódot, hogy szegényebb
sorsuak is igénybe vehessék, a kik kétszeresen vannak
egészségükre szorulva, az intézet naponként 8-9-ig
d. e. teljesen ingyen rendel. Ünne- és vasárnap d. e.
8-12, d. u. 2-4-ig. Levelekre díjtalanul válaszoltatik.

90 kr. Minden órajavítás
arany, ezüst és drágakő beváltás
a legmagasabb árban **Schiller**
Izsó IV., Királyi Pál-utca 12. sz.

M. kir. államvasutak budapest-jobbparti üzletvezetősége.

26.404/903—III. szám.

Hirdetmény.

A budapest-hatvani vonalon Rákos-Keresztur és Rákos-
Csaba megálló rakodó helyek közötti 10. sz. órháznál levő
«Munkás Otthon» megállóhely neve f. évi augusztus hó
1-től kezdődőleg

RAKOSLIGET-re

változtatik.

Budapest, 1903 július hóban.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

Az üzletvezetőség.

Törlesztéses

kölcsönt!

Földbirtokra, házakra
4-65% mellett (törlesztéssel együtt) az ér-
ték 70%-ig. Közhiva-
talmnokoknak 15 évi
törlesztésre személy-
hitelt kezes nélkül ka-
tonai házassági óva-
dekra, továbbá minden
hitelképes egyének leg-
gyorsabb és discret le-
bonyolítás mellett ki-
eszközöl. (Válaszbélyeg.)

Mellinger Oszkár

BUDAPEST, 146
IV., Ujvilág-utca 33. szám.

ZISKA J. utóda

Rostély György

mérleggyáros iroda és raktár
Budapest, Eötvös-u. 51.

Ajánlja a legmegbízhatóbb
gabnaminőségű, tiz és szá-
zados **marhamérleget**.
A budapesti értéktőzsde
szállítója. Árjegyzék ingyen
és bérmentve küldetik.

Lovogrin!

A világ legjobb amerikai hajvize, hajkihullás ellen, egy-
szersmind a legjobb hajnövesztő szer, ami mindent felül-
mul, mi eddig létezett. — Nagy üveg 5 kor., kis üveg
2 kor. Ugyanílyen hatású amerikai Lovogrin-szappan haj-
növesztő 1 kor., Lovogrin-szappan májifolt és szeplő ellen
1 korona. 142

Főraktár: **BECK A. ALBERT**

illatszerraktárában

V. ker., Sétatér-u. 5. (A Lipótvárosi szállodában.)

Megjelent!

Székrenyi Lajos fordításában.

Lewis Wallace, Ben-Húr, regény Krisztus-
ról, két diszes kötet, 399 és 397 lap, 101 képpel
Ára a két kötetnek 12 korona.

Sienkiewicz Henrik, Quo vadis? regény
Nero császár korából, két diszes kötetben 289
és 303 lap, 36 képpel. Lengyelből és teljesen
a lengyel eredeti szerint tartva. A két kötet
ára 9 korona.

Sienkiewicz Henrik, Volyodyjovszki ur,
(a kis lovag) tört. regény a lengyel-török haboru
korából. A két kötet (290 és 283) lap ára disz-
kötésben 8 korona 40 fillér.

Dr. May Károly, Karácsony, Utazási
regény. A 600 lapot tartalmazó kötet ára disz-
kötésben 6 korona.

Kaphatók a **Magyarság** kiadóhivatalában.

BUDAPEST,

VIII., Szentkirályi-u. 28.

HATSCHEK ARTHUR

Budapest, IV. kerület, Múzeum-körút 21. sz.
látszerészeti és fényképezőgépek és kellékek szaküzlete.

Különlegességekben dus választék jutányos árak
mellett.

E lap olvasói 10% árkedvezményben részesülnek.

ZÁLOGBAN

levő SORSJEGYEKET saját pén-
zemmél váltom ki és azokra maga-
sabb kölcsönt adok, vagy meg-
veszem a sorsjegyeket pontosan
a napi áron és eladom ugyan-
ezeket csekély havi részletfize-
tésre, a különbözetet készpénzben
kifizetem.

Fleissig Sándor

bankháza

Budapest, Erzsébet-körút 2. sz.

Magyar üvegbiztosító-társaság

Budapest, Váci-körút 31. sz.

biztosít tükör-üvegtáblákat portálókban, üvegtételeket egész épít-
ményeknél, a legolcsóbb díjak és a legpontosabb leszámi-
tolás mellett. Több évre szóló biztosításnál tetemes kedvezmények.
Elvállal szállítási biztosításokat is. Ügyes ügyökök
kerestetnek. 108

Eddig nem létezett,
páratlan a maga nemében a

REKORD

műintézet szövetkezet, mely hazai szegénysorsu
akadémia-művészekből alakult és céljuk a nagy-
közönségnek alkalmat nyújtani igazán művészi
munkák olcsó beszerzésére, vállalkozók és ügy-
nőkök kizárásával. Kérjük a n. é. közönség
b. pártfogását, mert ez által alkalmat nyújt,
az elnyomott művészeknek pályájuk folytatá-
sára. Jó munkáért mindenkor kezességet vál-
lalunk bármely rossz fénykép után.

Árak minden utánfizetés nélkül.

Szines képek:

Életnagyságu krétarajzok v. nagyítások
papirkereettel együtt ... 3 K.
Életnagyságu pasztellfestmény papirke-
reettel együtt ... 6 «
Életnagyságu olajfestmény ... 10 «

Vidékre utánvétellel minden kép után
1 korona csomagolási díj fizetendő.

98 **Mütermem:**

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 46.

BÜTOROK

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig legjutányosabban kaphatók ugy kész-
pénzért, mint részletfizetésre **EHRENTREU** és **FUCHS** testvéreknel
Budapest, VI., Teréz-körút 8. (Andrássy-ut közelében). Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A „HARISNYAKIRÁLY”-nál

BUDAPEST, VI. ker., Teréz-körút 2. szám.

Kaphatók kizárólag az uj divatu szürke nyíl harisnyák.

Párja 90 fillér, Párja 90 fillér.